

POLITIKAI NAPILAP

Felelős szerkesztő:
KURKÓ Győriás
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Braşov - Brassó
Strada Argintarilor 16 sz. III em.
Engedélyezte: Cenzura Militară
a Presei sub No. 1437. 7. X. 1944

NÉPI EGYSÉG

Rajtunk múlik a győzelem

Mélyes megdöbbenéssel olvassuk a temesvári rendőrség parancsát, amely szerint minden temesvári német vagy magyar nemzetiségű román állampolgár hat órán belül köteles beszo­l­gáltatni egy ágyat vagy heverőt s egy szék­et vagy karosszéket. Ugyancsak meglepéssel olvassuk azt a másik rendeletet is, amely szintén csak a német és magyar lakos­­ságot egy paplan, egy lepedő, egy párna­huzat és egy takaró beszo­l­gáltatására kötelezi.

Mindkét parancs kivételeket is állapít meg. A beszo­l­gáltatási kötelezettség alól mentesek a szegény lakosok és azok, akik csak a családjuk részére elengedhetetlenül szükséges ágyneművel rendelkeznek. Ez a kivétel szép, hogyha alkalmazzák. De nem alkalmazzák. Legalább is erre vall az a tiltakozó távirat, amelyet a rekvizitációs erőszakos és üldözésszerű fogantatásai miatt a Magyar Népi Szövetség bánsági szervezete intézett az illetékesekhez.

Marad tehát a rendelet kivételek nélkül.

Az Antonescu-időkből, a légio uralmának korszakából szintén ismerünk hasonló rendelkezéseket. Csak hogy akkor a zsidók voltak soron. A zsidókat kötelezték megszámlálhatatlan mennyiségű alsóruhák, törülközők, lepedők, kalapok, kabátok és egyéb ruházati cikkeket beszo­l­gáltatására. Azért kötelezték őket, mert zsidók voltak. A fasiszta uralom egy augusztus-vegi éjszakán megdőlt. Ugy látszik azonban, az elv nem dőlt meg. Csupán alkalmazása változott. Mert ezúttal nem a zsidókat, hanem más nemzetiségű állampolgárokat köteleznek külön szolgálatokra.

Mert értsük meg jól egymást! Nem a szolgálatok ellen tiltakozunk. Hanem a nemzetiségi megkülönböztetés ellen. Ha lepedőkre és paplanokra van szükség, akkor kötelezzenek beszo­l­gáltatásra minden román állampolgárt nyelvi, faji és vallási különbség nélkül. Ha munkáról van szó, akkor vigyenek munkára mindenkit, akármilyen nyelven vallja is magát embernek. Ha a tehetősek megadóztatásáról van szó, akkor adóztassák meg a tehető magyarokat éppen úgy mint a tehető románokat, vagy szerbeket, vagy zsidókat.

Am mindent egyformán és ne nemzetiségi megkülönböztetések szerint.

De talán hagyjuk is ezt! Mit érünk a panaszkodással? Elég, ha megállapítjuk a tényeket. A tények azt mutatják, hogy a fasiszta mérég még mindig bennünk van. Még mindig felsőbbrendű és alsóbbrendű fajok képzetében gondolkodunk. Még mindig azt hisszük, hogy a demokráciát meg lehet valószínűsíteni a nemzeti gyűlölködés alapján is. Ugy, hogy a szolgálatunkat más nemzetiségű emberek végeztetik el és ha adóztatásról van szó, akkor szintén a másnemzetiségeket adóztatjuk meg. Ez pedig bizony csak áldemokrácia.

A mi elképzelésünk egészen más. Mi egy olyan országot kívánunk megvalósítani, ahol majd nem lesznek nemzetiségi vagy faji megkülönböztetést az állam gazdasági, köznevelődési vagy társadalom-politikai életében. Olyan társadalmi berendezést kívánunk, ahol nemzetiségi vagy faji különbségek alapján nem lehet jogokat korlátozni, vagy előjogokat alkotni. Egyszerűen demokráciát akarunk.

Tudjuk, hogy nehéz az út, amely ehhez a célhoz vezet. Roppant akadályokkal kell megküzdenünk. De kell győznünk a gyűlölködési hajlamot. De le kell győznünk azt a riasztó fasiszta fer-

A Vörös Hadsereg Ausztria kapui előtt

(Moszkva.) Tolbukin tábornok 3. ukránai hadserege további sikereket ért el. Teljesen megtisztította a Balaton déli partját. Elfoglalta Perkátát, Hantost és összesen 60 községet szabadítottak fel a Duna és Balaton között. Erős küzdelem alakult ki a Dráva és a Balaton között és elesett 50 község, közöttük Nagytakács, Lábod, Péterhida és Aranyos. Barcs községet a szovjet csapatok bekerítették és megsemmisítettek 1400 németet és magyart. A Balaton mellett 1330 németet öltek meg. Eyning mellett egy német zászlóaljat teljesen felmorzsolta a szovjetcsapatok. A visszavonuló német és magyar csapatok elszöriák fegyvereiket és hátrahagyják a nehéz fegyverek legnagyobb részét. A szovjetcsapatok kezére került teljes egészben 32 tábori ágyú és 2 rohamágyú. Az arcvonal ezen szakaszán 38 harckocsit vesztek a németek. A német parancsnokság mindent megkísérelt, hogy feltar-

tóztassa a szovjetcsapatok győzelmes előrenyomulását. Ujabb friss erőket vetettek be, a 44., 71. és 271-es hadosztályokat. Ezek az erők, a foglyok vallomásai alapján a nyugati hadszíntérről kerültek a keleti frontra. A szovjetjelentés szerint a felszabadító csapatok 40 kilométerre vannak Budapesttől, miután elfoglalták Adonyt. A Balaton és Dráva között Barcs elfoglalása után 15 kilométerre törtek előre nyugati irányban. A harcok során 9 vasúti állomás került a szovjetcsapatok kezébe. Számos mozdonyt és vasúti kocsit zsákmányoltak.

(London.) Olaszországi támaszpontokról brit bombázók támadták a német utánpótlási vonalakat Budapest környékén.

(Washington.) A New-York Herald Tribune „Ausztria kapujában” című cikkében a magyarországi hadjáratról foglalkozik. Megállapítja többek között, hogy Német-

Női segedőhadosztályt szerveznek a német hadseregben. — Megalakult az új olasz kormány Szovjet-Írancia egyezség készül

ország már nem tud teret cserélni időért. Bécs elvesztését már nem engedheti meg magának a hitlerista Németország, mert ez nemcsak katonai és gazdasági szempontból, hanem erkölcsileg és tekintélyleg is elviselhetetlen számára.

(Stockholm.) Háromszáz utász és munkás híhetetlen iramban dolgozik Bécs környékén, hogy erődtéseket emeljen. A németek mindent megtesznek, hogy ha már nem sikerült megakadályozni a szovjetcsapatok dunai áttörését, legalább Bécs elfoglalását akadályozzák meg.

(Moszkva.) A moszkvai rádió felhívta a budapesti munkásságot, hogy fegyverkezében indítsa meg a harcot a németek ellen. Vegyen példát a miskolci munkásságtól, amely felkelt a németek ellen és így megakadályozta a város pusztulását. Budapest sorsa a munkásság kezében van, tőlük függ, vajon romhalmaz lesz-e a város vagy nem.

Amerikai óriásrepülők bombázták Mukdent

(Washington.) Kínai repülőterekről felszálló amerikai óriásrepülőgépek Mandzsu-kuo nagy ipari városát, Mukdent, bombázták. Főcélpontjuk egy japán repülőgépgyár volt.

A Fülöp-szigetsoporthoz tartozó Leyte-szigetén amerikai csapatok hajókról és légi úton újabb kiszállást végeztek az ormai öböl vidékén. A hadihajók között rábukkantak egy japán hajókaravánra. Hatalmas tengeri csata fejlődött ki, melynek során a japánok 7 torpedórombolót és 6 csapatszallítóhajót vesztek. Négyezer japán katona a vízbe fullt. Az amerikaiak vesztesége egy torpedóromboló és egy csapatszallítóhajó, amelyről azonban előzőleg már kiszállították a csapatokat a partra.

(London.) Legújabb hírek megerősítik a korábbi jelentést, hogy az olasz hadszíntéren a szövetséges csapatok elfoglalták az Adriai parton fekvő Ravennát, Olaszország egyik jelentős városát.

(Róma.) Londoni jelentések szerint Bonomi megalkototta kormányát. A kormányba bevette a kommunisták, liberálisok, keresztény-szocialisták képviselőit. A szocialisták és radikálisok kiharadtak a kormányból. A szocialisták kijelentették, hogy tevékenyen nem vesznek részt a kormányban.

(Belgrád.) A „Szabad Jugoszlávia” rádióállomás legújabb híradása szerint a jugoszláv csapatok teljesen kivertek a né-

met helyőrséget Klimm helyséből. A városért folyó ekkeseredett harcok során több, mint 3000 német halt meg és 2000 fogságba került.

A város elfoglalásával most már az egész dalmát tengerpartot megtisztították a német megszállóktól.

(London.) A nyugati hadszíntér egész hosszában ekkeseredett küzdelem folyik a német állások áttöréséért. A Saar-folyó keleti partján alkotott hídfő egyre szélesedik. A 3. amerikai hadsereg Saarlautertől keletre folytatta támadását Saarbrücken irányában. A városról 7 kilométerre jutottak el a tegnapi harcok során. A támadó amerikai erők a Saar-tól 13 kilométerre vannak és elérték a Fachtern és Buchwald között húzódó erdőt. Az amerikai csapatok benyomultak Forbach vá-

rosába, mely 7 kilométerre van Saarbrücken közelében. A Roer-folyó mellett a 9. amerikai hadsereg elfoglalta Pielt.

(Moszkva.) A Tass sajtóiroda tudósítója közli, hogy Németországban a legutóbbi időkben külön tanfolyamokat kezdtek nők részére, akik a német hadsereg kiegészítő női hadosztályainak parancsnoki tisztségeit látják majd el. Ezek a női parancsnokok kiképzés után altiszt rangot nyernek.

A tudósítás hozzáfűzi, hogy ez az első hír, amely a nőknek a reguláris német hadseregben való rendszeres felhasználásáról szól. Eddig is voltak nők különféle segédszolgálatok beosztásokban, ez az értesülés azonban arra enged következtetni, hogy a nők besorozása „komolyabb célokra”, esetleg frontszolgálatra is számba jöhet.

Szoros szovjet-Írancia együttműködésről tárgyalnak Moszkvában

(Moszkva.) De Gaulle tábornok, francia kormányfő tegnap este a harmadik megbeszélést folytatta Sztalin tábornagygyal. A megbeszélésen résztvett Molotov, a Szovjetszövetség külügyi népbiztosa, Bidault francia külügyminiszter, Bogomulov párizsi szovjetnagykövet s más szovjet-diplomaták.

Párizsi illetékes körök hangoztatják,

hogy nagyon meg vannak elégedve a moszkvai szovjet-Írancia megbeszélések menetével. De Gaulle moszkvai látogatása — úgy mond — újabb szoros együttműködés alapjait fekteti le a Szovjetszövetség és Franciaország között, a Szövetséges Nemzetek közt fennálló szövetségi kapcsolatok keretében.

tőzést is, amely azt szntogja a szerencsétlen meglődlut agyu ember fülebe, hogy azért küllnb embertársánál, mert az egy más néphez, egy más fajtához tartozik.

A munka nem lesz könnyű. Mert nemcsak a demokrácia elveit hibásan értelmező hatalmi közegeket kell meggyőznünk tévedésükről. De meg kell győznünk saját sorainkban is mindenkit arról, hogy a népjog megvalósulása csak a demokrácia teljes megvalósulása esetén lehetséges. Nem elég csak demokráciának vallani magunkat. Demokratának is kell lennünk.

A demokrácia pedig ma még harcot jelent. Senkise higgye, hogy máris demokraták lettünk, mihelyt hivatalos nyilatkozatot tettünk közzé erről. A demokráciát meg kell valószínűsíteni legelőször saját so-

rainkban, a fasiszta maradványok megsemmisítése útján. Ma még csak átmeneti korszakban vagyunk. Ma még a jó és a rossz küzdelme folyik szemünk előtt. A demokrácia erői harcolnak a burkolt fasiszma, a nemzetiségi kizárólagosságra esküvő egyének és pártok, a nemzeti alapon megkülönböztetők és elnyomók erői ellen.

Ebben a harcban részt kell vennünk minden erőnkkel. És nem kétséges, hogy kell állanunk. Arra az oldalra, amely kétkedés és hátsó gondolatok nélkül hirdeti minden nemzet és minden népfaj egyenlőségét. Huszonöt éven keresztül eleget dörzsölték az orrunk alá, hogy kik vagyunk, mik vagyunk, honnan jöttünk és hová menjünk. Ha most az egyszer végre jön valaki s többé nem

akar ilyen különbségekről tudni, akkor ezzel kezét fogunk és vele harcolunk.

Mert csak így, a demokrácia — a valódi demokrácia! — elveinek megvalósítása révén remélhetjük, hogy elmúlik fejünk fölül a faji megkülönböztetés fellege. Csak akkor remélhetünk igazaink teljesedésében, ha mi magunk harcoljuk ki őket. Jegyezzük meg jól magunknak: a szabadság gyönyörű dolog, de csak annak van része benne, aki meg is harcol érte.

Ne panaszkodjunk hát. Hanem zárkózunk fel a népjog és a demokrácia harcos csapatai mellé és a demokráciával együtt vívjuk ki jogainkat is. Nem kell félnünk, mert a győzelem nem kétséges. De az sem kétséges, hogy csupán rajtunk, elszántságunkon és bátorságunkon múlik!

MÜHELYBŐL – FALUBÓL

A tanoncok a szakszervezeti harc utján

A Voinea-gyár tanoncai béremelést kíváltak ki

(Brassó). A »D. Voinea-gyár tanoncai, példát véve az üzem egyéb munkásainak harcából, szintén bebizonyították, hogy el vannak szánva a szervezkedésre és a harcra. A tanoncok is szervezkedtek a gyár szakszervezeti bizottságának utmutatásai alapján és mindenekelőtt legelőször sérelmüket, a bérkérdést intézték el. Eddig a legmagasabb tanoncbér 30 lej volt óránként. Az új bérek pedig, november elsejétől kezdve, a következők:

Elsőévesnek óránként 50 lej, másodévesnek 60, harmadévesnek 70 és negyedévesnek 80 lej.

Másodszor, 35 tanonc teljesen ingyen ellátást kap a gyári otthonban s reggelente az üzem kantinban ingyen pótlékot.

Eltávolították Garnulea Eftimie »oktatót«, aki különféle szolgálatokra használta fel őket s ezek fejében oktatásában a nemzetiségi megkülönböztetésekre helyezte a fókuszot.

Megkapták a légiriadók idejére járó 100 órai bért, továbbá a 208 órai külön-díjat, részben pénzben, részben természetben.

Ezek azonban a mindaddig méltánytalan helyzetben tartott tanoncok jogos követeléseinek csak egy részét képezik. A többi követeléseket emlékiratba foglalták és előterjesztették az igazgatóságnak.

A tanoncszervezet harcolni akar, mint a munkásság más része és ki akarja vinni azt az emberi bánásmódot és javadalmazást, amelyet mindaddig a legtöbb munkahelyen leginkább a fiatal és védtelen tanoncoktól tagadtak meg.

A „Kamaryt & Meder” cég alkalmazottjainak követelése

(Brassó). A napokban tartott ülést a »Kamaryt & Meder« cég alkalmazottainak szervezete, ahol a következő delegátusokat választották meg: Bajkó Ilona, Truetsch Gh. és Vajda Károly. Ugyanakkor az igazgatóság elé a következő követeléseket terjesztették:

Kettős fizetés karácsonyra, mint az előző években. A második fizetést most adják ki, hogy meg lehessen tenni a bevásárlásokat, annál is inkább, mert az árhúny és drágaság egyre fokozódik.

Munkaköpeny az üzleti alkalmazottak részére, havi részletben történő levonásra. Egy üzletszolgá alkalmazása.

A brassói „Gloria”-gyár munkásai megkapták követeléseiket

(Brassó). A »Gloria-gyár munkásai, élükön a gyári bizottsággal, kiviyták lényeges követeléseiket. Ezeket emlékiratban fektették le, amelyet egyrészt a gyári bizottság és az összes munkások, másrészt a vállalat helyi igazgatója, Früh Erik írtak alá. A jóváhagyott követelések a következők:

1. A munkások sérelmeinek, valamint az igazgatóság kívánságainak elintézése, továbbá a személyzet felvétele vagy elbocsátása csak a gyári bizottság közbejöttével történhetik.

2. A havi előleget 2000 lejről 4000 lejre emelték.

3. Az első két túlóra után 50 százalék, a többi után 100 százalék bértöbblet jár. Ugyanugy ünnepnapokon.

4. A Társadalombiztosító-illetékeket 1944 november elsejétől, az adókat pedig 1945 január elsejétől az igazgatóság viseli.

5. A béreket a törvény szerint emelik.

6. Minden munkásnak vagy munkásnőnek joga van évi 8 méter vászonmétré, 50 százalékos engedménnyel. Továbbá havonta 4 méter vehető gyári áron. Mindez a saját raktárból.

Mint látható, a gyár összes alkalmazottjainak kívánságait tekintve vették a követelések összeállításánál. Ez az összetartás szellemét bizonyítja, amely nélkül a szervezkedés nem járhat sikerrel.

„Érdemtelenül jutottunk a Vörös Hadsereg ajándékához, mert a Szabadság hírnökei ellen harcoltunk”

mondották az udvarhelyi népgyűlés szónokai

(Székelyudvarhely). A Magyar Népi Szövetség Székelyudvarhelyen nagyszabású népgyűlést tartott, amelyen a város lakosságán kívül a megye falvaiból közel 10 ezer ember gyűlt egybe.

A falvak népének felvonulása már reggel 8 órakor megkezdődött. Rendezett sorokban, vörös zászlók alatt, énekszóval vonultak a Piacra a megyeház elé a jelmondatos táblákkal, amelyeken a következő feliratok voltak: »Éljen az értünk harcoló Magyar Népi Szövetség!«, »Éljen a Nemzeti Demokrata Arcvonal!«, »Éljen a Vörös Hadsereg!«, »Éljen Sztalin tábornagy!«

A népgyűlés délelőtt 11 órakor vette kezdetét a megyeház előtti térségen. A népgyűlést Szilágyi Ignác főispán nyitotta meg, aki örömeinek adott kifejezést, hogy a megye falvaiból olyan szép számban jelentek meg. Ebben annak a zálogát látja, hogy azt a szép ajándékot, amelyet a Vörös Hadsereg hozott, a Szabadságot, helyes irányban akarják felhasználni. Ehez az ajándékhoz — mondotta — érdemtelenül jutottunk, mert a Szabadság hírnökei ellen harcoltunk. Éppen ezért tettekl kell bebizonyítsuk, hogy méltóak leszünk a belénk vetett bizalomhoz.

A következő felszólaló Dobos Ferenc polgármester volt, aki a város nevében üdvözölte a megjelenteket és a Magyar Népi Szövetség központit kiküldötteit.

Utána Sámuel Mihály a Magyar Népi Szövetség udvarhelyi elnöke ismertette a M. N. Sz. célkitűzéseit és a demokráciáért folytatandó harcra buzdította a megjelenteket. Sente Béla a kommunista párt nevében a fasiszta eszmék károságáról beszélt.

Kiss Gyula brassói központit kiküldött a Magyar Népi Szövetség vezetőségének üdvözlését tolmácsolta a megjelenteknek. Örömeinek adott kifejezést, hogy az a megye, ahol ő is született, nem messze a várostól Kénos községben, ilyen szép számban jelent meg, tanúságot téve ezzel,

hogy megértette az idők parancsszavát és a maga kezébe kívánja venni sorsa irányítását. Hangzott, hogy a bécsi döntést annak idején nem az erdélyi székely nép érdekében hozták, hanem hogy a két nép közé éket verjenek és egymás ellen játsszák ki őket. Mert amikor a magyar nép nem akart többé vérezni, Romániának ígérték oda Erdélyt, amikor pedig a román nép döbbsen rá, hogy hiábavalóan ontja vérért idegen érdekekért egy igazságtalan háborúban, Magyarország kapott Hitlerrel ígértet. És így mindkét nép utólag jött rá, hogy csak játékszer volt a fasizmus kezében, amely csak romlást és bajt hozott. A legszebb ajándékot, amit a székely nép kaphatott, a Szabadságot, a dicsőséget Vörös hadsereg hozta el. Ehez az ajándékhoz érdemtelenül jutott a székely nép és éppen ezért nem szabad vissza élni vele. A Szovjetszövetség az adott felbecsülhetetlen ajándékért cserébe nem kér egyebet, mint becsületes és szorgalmas munkát és őszinte segítséget a háború mielőbbi befejezéséhez.

Mutassuk meg — folytatta Kiss Gyula — hogy mi tudunk dolgozni a Szabadságot. Nem szabad maradjon a megyében egyetlen lerombolt hid sem felépítetlen, az utakat rendbe kell hozni és a rombolások nyomait el kell tüntetni. Nem szabad földet paragon, bevetetlenül hagyni, mert most ha megmunkáljuk földünket annak gyümölcsét mi fogjuk élvezni. Nem úgy, mint a multban, amikor mások szedték le a tejt.

A következő szónok Bonyhádi József volt, aki a Nemzeti Demokrata Arcvonal kormányzási tervzetét ismertette.

Több más felszólalás után a népgyűlés lelkes hangulatban ért véget. A gyűlésen résztvevő tömeg ezután falvak szerint újra felsorakozott és felvonult a főutcákon.

A gyűlésen megalakították a Nemzeti Demokrata Arcvonal tanácsát, amely a Magyar Népi Szövetséggel egyetemben harcol a népi jogok valóra váltásáért.

Szakszervezeti hírek

A „Voinea D.” üzemek munkássága üdvözli Brassó új polgármesterét

A brassói Voinea D. üzemek munkássága üdvözlét küldi Brassó város új polgármesterének, bizalommal tekintve további munkássága elé, miután nehéz feladatának elfogadása után első ténykedései nemcsak a munkásság sorsának, hanem az egész város életkörülményeinek megjavítására irányultak. Jelentőségteljes ellenőrző látogatásai azt bizonyítják hogy az új polgármester ismeri a nagy tömegek bajait és tudja, hol kell a rosszat kiirtani. A Voinea gyár munkássága biztosítja az új polgármestert teljes támogatásról és hűségéről és sikert kíván neki a kivándó győzelemhez.

Az A. Stănicel gyár nem enged elveiből

A Stănicel A. oxigen és acetilén gyár munkássága emlékiratot terjesztett a gyár igazgatója elé, a következő követelésekkel: A munkabérek 80—100 százalékkal való felemelése. A kenyérrel lisztel, cukorral, zsiradékkal és tűzifával való ellátás rendezése. Évi egy munkaköpeny, egy pár bakancs és egy pár talp kiosztása a munkások között. Ezerötszáz lejes gyermeksegély.

Az üzem munkamenetének megbeszélése a munkásság képviselőivel. A gyár tulajdonosa az emlékiratban

foglalt követelések teljesítését visszautasította. Ugyanakkor nem volt hajlandó Ginerică Ioan munkást visszavenni, miután előzetesen egy baleset következtében hosszu ideig beteg volt. Ginerică 3 gyermek atyja és 10 éves szolgálata van a cégnél.

A Stănicel gyár munkássága, amely három hónapja harcol jogaiért és semmi megértést sem tud kicsikarni a tulajdonosból, nem nyugodhat bele az elintézésbe s nem veheti tudomásul, hogy a vállalat nem akarja elismerni az idők változását.

A Scherg-gyár ifjúnok munkásságának határozata

A Scherg posztógyár ifjú munkásai és munkásnői a következő határozati javaslatot hozták:

»Mi a Scherg gyár ifjú munkásai és munkásnői tudomásul vettük a București melletti »Apărătorii Patriei« községben elkövetett büntényt, amelynek során két munkást gyilkoltak meg.

A leghatározottabban elítéljük a fasiszta bűnözők e bandita cselekedeteit és a bűntény értelmi szerzőinek és elkövetőinek felelősségére vonást követeljük. Követeljük valamennyi bűnös letartóztatását és Péncsának és eszközeinek letartóztatását.

Követeljük, hogy azonnal állítsanak becsületes demokratákat a felőlős helyekre, mert ők meg tudják védeni a munkásság és az egész ország ifjúságának az érdekeit.

Orosz-magyar találkozás

Barátom énektanár, az ősi magyar dalok rajongója.

A multkoriban orosz tiszt volt nála beszállásolva; bizalmatlan, gyanakvó, mogorva.

Barátom nem sok ügyet vetett rá hiszen háboru van.

Mint rendesen, leül a zongorához és belekezd egy dalba.

— Fúj, süvölt a Mátra szele... szárnyal a dallam, mintha végtelen pusztákon nyargalna a zabolátlan szél.

Csodálatos hatása lett ennek a melódának. Az orosz tiszt felugrik, meg-
rázza barátom kezét és tört német nyelven bocsánatot kér eddigi fagyos tartózkodása miatt.

Nézem a titok nyitját, a hangjegyzüzet, melyben békésen meghuzódik egymás alatt a magyar és a megfelelő csere-misz dallam: népi kincsünk, ezeréves örökségünk.

Olvasom hozzá Kodály Zoltán szép bevezető szavait:

»IV. Béla királyunk elküldte Juliánuszt, hogy megkeresse az őshazában maradt magyarokat. Nem azért, hogy visszatérjen hozzájuk, hanem hogy őket hívja ide, az európai magyarságot megerősíteni.

Béla király nem kaphatott segítséget a keleti testvérektől, Magna Hungáriát elsöpörte a tatárjárás. De nem nyomtalanul. Néhány dallam ma is egyformán szól a Duna és a Volga mentén, másfél-ezer esztendő s háromezer kilométer távolságán át. Mit üzen nekünk ez a zene? Azt, hogy addig élünk, míg nem feledjük, mik vagyunk.

Mi nem akarunk visszatérni az őshazába. Ami megtartott Európában idáig, majd csak megtart ezután is. Mi lehet ez? Nem az, amiben alkalmazkodtunk, hasonlókká lettünk környezetünkhöz, hanem amiben különbözünk tőle. Hiszen, ha mindenben hasonlókká lettünk volna, eltűnt volna a magyarság.

Igy is sokat letett régi mivoltából ezer év alatt. De megtartotta külön lelkiségét. Annak két legmegfoghatóbb nyilvánulása: a nyelv és a zene.

Ez a zene különbözik minden szomszédunkétól, de csodálkozva látjuk egy idő óta, — meglepően egyezik a Magna Hungária táján lakó népekével.

Akármilyen jól megismeri valaki népzenénket: csak a rokon népekre való tekintés adja meg a képet a távlatot, a mélységet. Megtanuljuk ebből: nem vagyunk egyedül a világon. Kulturánk egy nagy, régi keleti kultúra nyugatra szakadt, itt gyökeret vert, csodálatosképpen máig megmaradt sarja. Ami rokonnépek dalaiból pontosan egyezik a miénkkel: ősi közösség, rögtön megértjük. Ami különbözik, annak idegenszerűsége hamar eltűnik, ha foglalkozunk vele. De az elütőbb jellegűek is közelebb állnak hozzánk, mint bármely más zene. Mintha lelkünk legmélyére világítanánk. A magunk ismerete mélyül tőlük.

Eddig Kodály Zoltán vallomása.

Mit jelentenek ezek a szavak? Programot!

Ha nem is közös már a nyelvünk, de érzéseink, hangulataink gyökerében, a dallamok mélyén ott rejlik még ősi rokonságnak.

Énektanár barátom és az orosz tiszt az alföldi és a volgamenti dallamok azonosságára ébredt, innen a kézfogás szívélyessége s az új szép barátság.

Legyünk új Juliánusok, testvérekessé a kultúra minden területén, mert meg-gazdagodhatunk belőle. Az orosz-magyar találkozásból magyar kulturánk sajátos keleti vonásai frissülhetnek fel, nemcsak a közös mult, hanem a közös népi felemelkedés, a közös népi vágyak és igények értelmében is.

Ez felszabadulásunk magyar öröme.

H. H.

HOZZÁSZÓLÁS:

Szóljon hát a harangszó

Mostanában gyakran esik szó rólunk. Hívogatnak bennünket, néha nyájas szóval, máskor meg mintha egy kis fenyegetést is kiolvasnának a hozzánk intézett mondanivalókból. Kurkó Gyárfás, a Magyar Népi Szövetség országos elnöke nemrégiben cikket írt: Szóljának meg a harangok címen. Cikkében megemlíti a Népegyház gondolatát. Ugy véli, hogy egyházban és iskolában ugyanazt a módszert kell alkalmazni, mint politikai és gazdasági szervezeteink létrehozásánál, a népképviselést alapelveként. Ujjában Dr. Csákány Béla szólított fel bennünket, hogy: valljanak színt egyházaink. Lényegileg ugyanazokról a dolgokról ír ő is, mint Kurkó elnök. Egyházainknak meg kell újulniuk, az idők parancsszavát meg kell érteniük. Új fundamentumon kell felépülniük, mert a megújult egyházak a nép demokráciájában nem ellenségre, hanem támogatókra találnak. Mindkét cikkből ki lehet olvasni azt az íntelmet is, hogy ha az egyházak nem hallgatnak az intő szóra, akkor hatalmi szóval fogják őket arra kényszeríteni, hogy tudomást vegyenek az új idők követelményeiről. Miután mindkét felhívás nem annyira az egyháznak, mint inkább a papoknak szól, elérkezettnek látom az időt arra, hogy meghuzzam a harangot és színt valljunk ebben a rendkívül fontos kérdésben.

Mindenekelőtt leszögezem, hogy az egyházban a népképviselést alapelveként megvalósulása egyáltalán nem új. Legálább is nem az a protestáns egyházakban. A katolikus egyházzal nem szólók, mert annak dolgaiban más illetékes véleményt nyilvánítani. Ezen a sok könnyel és vérről áztatott földön, ami nekünk kimondhatatlanul drága, közel négyszáz év óta élő valóság egyházainkban a népképviselést. Pontosan azóta, hogy az 1557 év júniusában tartott tordai országgyűlésen egyhangú lelkesedéssel elfogadták és törvénybe iktatták a lelkiismereti szabadság elvét. Ez az országgyűlés kimondta, hogy ki kényszerítés nélkül azt a vallást vegye be, amelyet akar, hite prédikátorainak társaságában, valamint a szentségekkel való élésben szabadsága legyen s egyik fél a másikkal való vetélkedésben ne merészeljen bosszúságtételre, vagy erőszakra menni. Így lett Erdély földje a vallásszabadság hazája s így alakultak itt meg mind a városok, mind a falvakban a protestáns népegyházak.

E protestáns népegyházak gyülekezetei a szó legnemesebb értelmében vett demokratikus légkörben élnek és munkálkodnak évszázadok óta. Papjait a nép választja, terheit a nép hordozza, iskoláit a nép tartja fenn és földi dolgait a nép igazgatja. Legmagasabb egyházi méltóságába, a püspöki székre is a népakarat ülített azt, akit arra kiválasztott és legérdemesebbnek tart. Ezek a népegyházak nem ismerik a parancsuraltat és olyan messze állanak a fasiszták szellemétől, mint az ég a földtől. Az egyház tagjai között minden időben voltak nemesek és munkások, gazdagok és szegények egyaránt, de az egyház mint a jó édesanya soha nem tett különbséget gyermekei között. Ellenkezőleg, minden időben hangsúlyozta, hogy Isten színe előtt mindnyájan egyenlők vagyunk s ott csak a lélek nemessége jöhet számításba, nem pedig a földi származás.

Aki valaha látta a protestáns egyházak országos gyűléseit, meggyőződhetett róla, hogy az egyszerű fekete palástos prédikátorok mellett ott voltak a harisnyás székek, valamint a kérgestenyérű munkások. Papjai nemcsak, hogy a nép fiaiból teltek ki, de egynek is érezték magukat mindenkor a néppel. Jó lélekkel mondhatjuk tehát, hogy bennünket nem állíthat meglepetések elé az új idők szelleme, mert mi demokratikus légkörben élünk minden időben. A magyar protestáns egyházak papsága testvérek érzéssel magát a paraszttal és munkással egyaránt, mert a gyermek nem tagadhatja meg az apját s maga is paraszti és munkássorsot élt mindenkor. A protestáns papokat nemcsak a szószéken lehetett látni, hanem az éke-szarva mellett is, mert kenyérét csak úgy tudta biztosítani, ha maga művelte meg

A lakosság anyanyelvének megfelelő népiskolák felállítását rendelte el az udvarhelymegyei főispán

(Székelyudvarhely.) Szilágyi Ignác, Udvarhelymegye főispánja, rendeletet adott ki, melyben a megye egész területén elrendelte a statáriális intézkedések életbe-léptetését. Egyben utasította a községi előjáróságokat, hogy haladéktalanul létesítsenek polgárőrségeket és minden köz- és magánvagyonát a legrendesebben meg kell őrizni. Az elmenekültek ingóságairól pontos leltárt készítené.

A főispáni rendelet 3. pontja kimondja, hogy minden községben a lakosság anyanyelvének megfelelő népiskolát kell felállítani és a tanítást demokrata szellemben kell végezni.

Az udvarhelymegyei főispán rendelete végül elrendeli, hogy a fasisztákat és rendbontókat haladéktalanul le kell tartóztatni és át kell adni a székelyudvarhelyi rendőrkapitányságnak.

Az Amerikai Egyesült Államok nem avatkozik Görögország belügyeibe

Az angol munkáspárt népi kormányokat követel a felszabadított országokban

(Washington.) Lapjelentések szerint Stettinius, amerikai külügyminiszter, kijelentette, hogy a görög kormányzás és az egész görög válság a görög nép béli ügy, akárcsak Churchill is, azon a véleményen van, hogy ezt a kérdést magára a görög népre kell bízni.

(London.) Az angol alsóházban éles vita zajlott le a görögországi eseményekkel kapcsolatban. A munkáspárti vezérszónok, Knox, hangzott, hogy az ellenállási mozgalom képviseli igazán a görög népet s a Papandreu kormány parancsuraltatási eszközöket használ a görög hazafiakkal szemben. Az ellenállási mozgalom hívei éveken át küzdöttek és szolgálták a szövetségesek s közöttük a brit birodalom érdekeit. A görögországi brit katonáknak tehát nem szabad segíteniük a reakciós Papandreu-kormányt, amely meg akarja akadályozni a népi erők érvényesülését.

— Mi, akik a demokratikus eszmék harcosainak valljuk magunkat — mondta — nem küzdhetünk azok ellen, akiknek egyetlen céljuk a szabadság kivívása.

Knox végül liangoztatta, hogy a felszabadult országokban az általános választások megejtéséig is mindenütt népi kormányokat kell állítani az országok élére.

A szónok beszéde során az angol kormányt is felelőssé tette a görögországi eseményekért.

A beszédre adott válaszában Churchill miniszterelnök leszögezte, hogy a görögországi válság kirobbanása lényegében a németek rablásainak következménye. Görögország nagyon súlyos helyzetben van s a politikai harcok mélyén gazdasági kérdések rejlnek. Görögországban mindenekelőtt helyre kell állítani a rendet és a békét s a Papandreu-kormány erre törekszik.

Churchill után határozottan visszautasította azt a feltevést, hogy kormánya oka lenne a görögországi belső válságnak.

(London.) Harcokról érkeznek hírek Görögországból, amelyeket az ellenállási hazafias görög szervezetek a kormánycsapatok, sőt egyes helyeken angolok ellen vívnak.

Dióspatkó és áruzsora

Természetesen nem okvetlenül fontos, hogy dióspatkót gyűnjön. Hisz a legtöbb ember ma már csak hírből ismeri a mázli- elállított süteményeket és legjobb esetben olykor-olykor, mikor már nem tud ellenállni a kísértésnek, bemegy egy cukrászdába és ott elégtit ki gyomrának magassabbrendű igényeit. Aztán vannak emberek, akik nem is igen ismerik, legfőbb „látásból”, a dióstészta és ha netalán ismernék, örülnek, ha kenyérré telik...

Távol áll tehát tőlünk a szándék, hogy a dióstészta tultozt szerepet tulajdonítsunk az emberek életében, vagy akár csak az étkezésben is. Sőt még odáig sem megyünk e konyhaművészeti kérdés taglalásában, hogy azt állítsuk, hogy a tészta és a dió jelkép s ebben rejlik a társadalmi kérdés megoldásának a magva.

Ha mégis írunk róla, ez csak azért tör-

ténik, mert a háziasszonyok panasza ez esetben szervesen hozzátartozik ahhoz a bonyolult kérdéses csomóhoz, melynek gyakorlati megoldása a megélhetés nyomozt gondját enyhítené. Persze a szegénységben, mert a gazdagember maga segít magán.

Mint mindennel történni szokott, a dió szakácsipari jelentősége akkor domborodott ki a maga teljes egészében, amikor a háziasszonyok rájöttek arra, hogy Brassóban nem lehet többé diót kapni. Ugy eltűnt a piacról, mintha a föld nyelte volna el. Hiába jártak végig a háziasszonyok a csemegeüzleteket, hiába kopogtattak be a kis külvárosi fűszereshez titkos reménységekkel. Mindenütt ugyanaz a válasz: kifogyott egyelőre, de rövidesen megint lesz.

Mint hogy pedig a háziasszonyok rendszerint gyakorlati észjárással vannak meg-

álva, nem sokat töprengtek az okozati összefüggéseken, hanem tudomásul vették a tényeket. Nem gondoltak arra, hogy miért nincs dió az üzletekben, — talán ennek is a háborús állapot az oka? — hiszen annyi mindent olvasunk mostanában bevetetlen területekről, nyersanyaghiányról, szállítási nehézségekről, hogy már el is felejtjük, hogy a dió szép lombos fákon terem és ezek a fák nem vesznek tudomást az emberek viszálykodásáról. Megtermik a maguk gyümölcsét s a falusi gazdának nincs is egyéb teendője vele, mint hogy leszedje a diót a fáról és bevigye eladni a városba, ha ugyan — ahogyan történni szokott — a kereskedő nem megy ki a faluba, hogy megvegye a termést.

A háziasszony tehát elhatározza, hogy dióspatkó helyett mákospatkót süt, vagy diósmetélt helyett mákosmetélt ad fel az asztalra és elmegy mákot vásárolni.

Itt már nagyobb szerencsével jár. Nem is kellett nagyobb utánjárás: 190 lejért egy egész kilót vásárolhatott az üzletekben. Már úgy értem a háziasszony, aki már szombaton elment mákot vásárolni. Mert, aki várt keddig, már 230 lejért fizetett ugyanabban az üzletben ugyanazért a kiló mákért. Aki pedig még tovább késett és csak csütörtökön jutott el a boltba, már 290 lejért fizetett a mák kilójáért. És mire ez a cikk napvilágot lát, bizonyára minden ár már érvénytelen lesz és a háziasszonyok helyreigazításért fognak jönni, hogy tévesen tájékoztattuk őket...

Tehát nincs több dió a városban, és a mák, mint korlátlán kényur, alaposan kihasználja ezt a helyzetet. Az a bizonyos versenyfutás az áremelkedések és a munkabéremelések között, amiről a politikusok is beszélnek, egyre gyorsabb iramot vesz. Sőt ami a legszomorúbb a dologban: az árak nem is tartják be a versenyszabályokat, mert be sem várják a fizetésemeléseket és máris igyekeznek olyan előnyre szert tenni, amit talán nem is lehet behozni...

Mindez azt mutatja, hogy egyre sürgebb szükség van árellenőrzési bizottságokra, amelyeknek kiméletlen következettséggel ki kell kutatniuk majd a termékek és az árucikkek útját a termelőtől a fogyasztóig — a diófatól a dióspatkóig — hogy kiméletlen szigorral sújtsanak le azokra, akik a nagy versenyfutásban az áremelkedés lovát hajszolják...

Bombamerénylet húsított meg a székelyudvarhelyi rendőrség

Letartóztatták a tetteseket

(Székelyudvarhely.) A székely anyaváros lakosságát vakmerő bombamerénylet-kísérlet hatja izgalomban. Pár nappal ezelőtt a rendőrségi közegek a Székelyudvarhely-szegesvári vasútvonalon, közvetlenül a Fernengel-féle sósfürdő közelében a vasútsínról dróttal erősített kézigranátókat találtak. A helyszínen kiszállott hatósági bizottság azonnal elrendelte a kézigranátók eltávolítását és a legnagyobb erővel lefolytatott vizsgálat során sikerült a tetteseket letartóztatni.

A tetteseknél végzett házkutatások során nagyobb mennyiségű robbanóanyagot találtak. A rendőrség egyelőre nem közölte a tettesek neveit a nyilvánossággal.

a sovány eklézsia földet. Mi nem máról holnapra lettünk demokraták és népbárók, hanem mert a népből születünk, vele együtt éreztünk, harcoltunk és küzdöttünk mindenkor. Együtt szenvedtünk gálycerában az ellenreformáció idején, együtt ültünk lágerekben a közelmúltban, bár a hitlerista keresztshadjárataknak szószólói soha nem voltunk. Ellenkezőleg, meggyőződéssel hirdettük, hogy minden háború bűn az Isten és az emberek előtt. S most, amikor megszólaltatjuk a harangot, ismét azt hirdetjük, hogy a nép között, a nép mellett fog találni bennünket mindenki ezután is.

Szociális programunk nem marad alatta az eddig ismert politikai pártok célkitűzéseinek. Elsősorban mi tudjuk, hogy vannak bizonyos találkozási pontok a kereszténység, illetőleg Jézus tanítása és a szocializmus között, habár Őt nem tartjuk a proletárok királyának, mint tette azt Stöcker, hanem Megváltónak. Eppen ezért nem szólnunk bele a vagyonelosztási kérdésekbe, mert ez nem a mi dolgunk, de igenis hirdetjük, hogy minden vagyonfelelősséget a szeretet szolgálatába kell állítani, mert Jézus ezt követelte. És hogy ilyen mélyen gyökerező demokrata gondolkodás mellett is nem sietünk belépni politikai pártokba, annak oka legelső sorban az, hogy meggyőződésünk valljuk: a lelkes a templomok kívül is éppen olyan lelkes, mint a templom falain belül. Jaj neki, ha ezt szem elől tévesztette, hiszen akkor már többé nem pástör, hanem béres. Nem ismerünk pártokat, vagy társadalmi osztályokat, mert Isten is csak egy pártot ismer: a Benne bízók pártját.

A nagy szocialista gondolkozók felfo-

gását a vallásról és egyházzal ismerjük. Azt is tudjuk, hogy az egyes szocialista államokban más és másképpen alakult ki az egyházak helyzete. Tudni akarjuk azt is, hogy a Magyar Népi Szövetség vezetőségének mi a felfogása ebben a kérdésben? Nem csupán egy-két odavetett mondatban akarjuk ezt a felfogást megismerni, hanem határozott programot arra nézve, hogy milyen szerepet szántak a jövő társadalmában az egyházainknak? S ha ebben a fontos kérdésben nyíltan színt vallottak — s mi úgy érezzük, hogy köztünk véleménykülönbségek nincsenek — hívjanak bennünket is. Mi igérjük, hogy egy emberként ott leszünk valamennyien és mint eddig, ezután is népünkért dolgozunk!

Björő László
(ev. főesperes)

Szakítsunk időt az irodalom számára is

Irtja: Nagy István (Kolozsvár)

Elérkezett az ideje, hogy irodalompolitikával is foglalkozzunk. Eddig égetőbb dolgaink voltak az irodalom kérdéseiről. Iróink dicséretére válik, hogy nem zavarják össze a sorrendet. Önként színt vallottak a feltörekvő dolgozó nép harca mellett. Erdélyi napilapjainkat majdnem csak az irók írják teli. Alázatosan végezték a népgyűlésekről szóló tudósítások írását, munkára buzdították a férfiakat s pelengékre állították a fasiszta háborús bünnöskéket.

Most azonban már tuljutottunk a legnehezebbjén. Itt volna tehát az alkalom, hogy régen kialakult demokratikus irodalmi terveinket a népnevelés terén megvalósítsuk.

Sajnos, a korai esti zárórak miatt tavaszig majdnem teljesen le kell mondanunk az irodalmi esték rendezéséről, a vasárnapokat pedig többnyire gyűlések foglalják le. A hosszú téli hónapok hosszú estéit mégsem hagyhatjuk kárbaveszni. Elénk mered tehát az adott helyzet szabta irodalompolitikai feladat: így vagy úgy, de haladéktalanul meg kell kezdenünk a tömegek demokratikus szellemű irodalmi átnevelését. És ha ez nyilvános előadások keretében csak igen mérsékelttel lehetséges, akkor haladéktalanul meg kell kezdenünk azt egy eleven kritikai folyóirat szerkesztésével, továbbá az olcsó és új szellemű könyvek kiadásával s vándorkönyvtárak megszerzésével.

Egyszóval, elérkezett az ideje, hogy irodalmi feladataink megválasztására végre összeüljünk. Persze egyáltalán nem gondolunk grófi kastélyokban rendezett író-tanácskozássokra. A mi irodalompolitikánk nem függhet többé arisztokraták szűkebb körétől vagy bő erszényétől. A mi irodalompolitikánk, mint minden politikánk, a tömegek feltörekvő harcával és alkotókészségével kell hogy összeessen. Az amit eddig a régi irodalmi társaságok meg sem igen kíséreltek, a mi irodalompolitikánk szoros együttműködést kell hogy teremtsen a demokratikus román irodalom törekvéseivel.

Az ilyen elvi meghatározások szellemében feltétlenül időt kell már szorítanunk, a politikai szervezkedés mellett, színházpolitikánk rendezésére is. Kiadtuk a jelzőt: új színházat akarunk, új közönséget nevelünk! Ezt viszont új dráma-irodalom s a régi komoly dráma-irodalom színrehozatala nélkül nem érhetjük el. Léha operettekkel s a kártykonyv ponyvairodalommal ferde irányba nevelt tömegeink érdeklődését rá kell vezetnünk elsősorban a haladó szellemű irodalom megbecsülésére, megértésére s akkor bizonyára a színházban sem kell üres nézőtér előtt játszani legidőutállóbb drámáinkat és zeneműveinket.

Addig persze nem várhatunk, amíg új irók új művekkel jelentkeznek. Az utóbbi évtizedek irodalma elég komoly termett hozott itthon is, meg másutt is szerte a világban. Tömegeink mondhatni mégis alig ismerik, alig izlelték még ezt a termett. Vigyük eléjük a legjava népi színjátékokat. Kétféle olcsó füzetekbe összeválogathatjuk legjava kisregényeinket, novelláinkat. A hosszú téli estéken e füzetek olvasásával növelhetnők tömegeink irodalmi igényeit. Tömegeink egyáltalán nem ismerik a szovjet-irodalmat sem. Elő kell készítenünk tehát az orosz művek fordításait, népszerű kiadásait, hogy nyárára piacra dobhassuk.

Az új irók új műveiről szólva megállapíthatjuk: József Attila, Illyés Gyula, Móricz Zsigmond, munkásiróink s a Maxim Gorkij iskoláján nevelkedett új orosz irók megismeretése és megkedveltetése nélkül egyáltalán nem várhatjuk az új irók új műveit és költőinek a néptömegekből való felbukkanását. A mi demokratikus népi irodalmunk és szomszédaink hasonló irodalma nélkül nem verhetünk hidat a szocialista világirodalom felé sem!

Munkára fel! Elő az elgáncolt demokratikus irodalmi tervekkel! Olcsó és jó könyveket a dolgozók kezébe! Ez legyen a téli hónapok legégetőbb irodalompolitikája!

SZOVJETIRO A ROMÁN FŐVÁROSBAN

Jeruzsálemszkij tanár, a szovjet köztársaság egyik kiváló elméje, meglátogatta a román fővárost az ősszel. Mint a „Vörös Csillag” kiküldött tudósítója jött repülőgépen Moszkvából, néhány napot töltött Bucurestiben, majd tovább utazott Bulgáriába, hogy ott is embereket és városokat ismerjen meg, kérdéseket és összefüggéseket tanulmányozzon, hogy aztán a történelemtudós hűvös tárgyilagosságával, a sok idegen tájat bejáró újságíró érzékeny szemével összefogja lelkében a változatos benyomásokat és hazavigye olvasóinak. Amit utazása során egybegyűjtött, egyidejűleg fogja majd lapja hasábjain az újságíró, a hanghullámok számvain a moszkvai rádió hírmagyarázója és az egyetemi tanszék magaslátáról a történelemtudós kisugározni, hogy a Szovjetszövetség népi munkás napjait pihenőjében ajándékolja kapják a képet, amit az itteni viszonyokról készített a számunkra hivatásának egyik legjárta, legőszintébb mestere.

Ennek a képnek egyik csillogó töredéke a szellemi termékek vándorútján már hozánk is elérkezett. Itt van előttünk fordításban annak a tehetséges tollal megírt cikknek az első része, melyben Jeruzsálemszkij a román fővárosban tett látogatásáról számol be. Érthető érdeklődéssel vettük a kezünkbe, bizonyos szorongással lesve, hogy ráismerünk-e a jól ismert tájra és emberekre. Nem ferült-e el valahogy a beállítás hibájából, vagy nem homályosodott-e el és lett elmosódott a váratlanul megmozduló és átalakuló helyzetkép miatt a felvétel? De főleg azért voltunk kíváncsiak, mert tudtuk, hogy ez utal már nem gömbösi tömegvárakmányról van szó, amely immár unalmassá vált eszközeivel csak megasztalni tudott. Ha nem egyébrét hát azért, hogy hízelgésével saját nemzeti hiúságuk halójába fogja az ostobákat, akik aztán újabb áldozatokat hordjanak a hitlerizmus ferde bátyjának.

Sokat vártunk tehát — de mégsem csalókoztunk Jeruzsálemszkijben.

A viszonyainkról rajzolt kép tökéletes. Nincs helyreigazítani való rajta, senki sem mondhatja, hogy a felvétel nem „élethű”...

És főleg senki sem állíthatja, hogy elfogult tollal, rosszszemű szándékkal írták a cikket.

Mit látott Jeruzsálemszkij a fővárosban? Mindenekelőtt sok-sok szájtátó, léhűtő népet. Sétálnak a főutcákon, vagy ülnek a kávéházakban egy kis csésze törölköző mellett. Politizálnak, újságot olvasnak, megvitatják a napi eseményeket. De főleg üzletek után néznek. Az ügyvéd ur kijárással foglalkozik, a mérnök, aki bejárta az egész világot most vesz és elad, de arra is készen áll, hogy „kellemes találgatást” ajánljon. Valamennyien ismerik az árakat, a tözsdei árfolyamokat, a politikai újdonságokat és a miniszterek szerelmi ügyeit.

Ez Bucuresti egyik arca.

De van egy másik Bucuresti is. Ott, ahol megszűnik az aszfalt és sártenger borítja az utcákat, lakik az igazi nép. Itt már nem látni elegáns urakat, akik a központban nyüzsgőnek, hanem kifosztott könyökű, kápiszitta színű, rongyos ruhák. Idő előtt megvénült arcok. Ezek a munkások, akik ismerik a nehéz munka keserűségét, a meg nem érdemelt lealázatóságukat.

Jeruzsálemszkij nem találja szerencsének a román főváros összehasonlítását Párizs. Bucuresti csak hasonlít magára Párizshoz, de minden igyekezete ellenére sem hasonlít hozzá. Sem külsőleg, sem pedig lélekben. Inkább fel lehet ismerni itten a hitleri német befolyás nyomait. És felrója az úgynevezett történelmi pártoknak, hogy a

német elnyomatás alatt tétlenül ültek. Nem tartották szükségesnek sem a liberálisok sem pedig a nemzeti parasztpártiak, hogy a széles néprétegek támogatásával hatékony harcot folytassanak a hitlerizmus ellen. Csak a kommunista párt gondolt arra, hogy minden kockázatot vállalva, földalati munkával, folytassa a népfelvilágosító munkát.

A felszabadító Vörös Hadsereget a nép lelkesen fogadta. Csak a hitleristák igyekeznek kiaknázni a nagy hadsereg átvonulásával szükségszerűen felmerülő nehézségeket. Ezek ma is a legképtelenebb ostobaságokat terjesztik a Szovjetszövetségről, és olykor meghallgatásra is találunk egyes társadalmi rétegekben. Egy ügyvéd megkérdte a szovjet íróitól, hogy igaz az, hogy a Szovjetszövetségben hatályon kívül helyezték a feleségek közös használatára vonatkozó törvényrendeletet?

Aztán itt vannak a rosszszeműek, akik elégedetlenek a német vagyonok elkobásával vagy pedig azzal, hogy vissza kell adniok a szovjet területéről elvitt értékeket. Egy szovjet örnagynál megjelent valaki és nagyhangúan tiltakozott gépkocsijának a hadsereg céljaira való lefoglalása ellen. Mindjárt kérvényt is hozott, amelyben azt állította, hogy feleségével és gyermekeivel éhhalálra van ítélve, ha nem kapja vissza a gépet. A szovjet örnagy figyelmesen végig hallgatta a panaszt, majd szó nélkül a gépkocsizhoz ment és felemelte a motorház tetejét és megmutatta a szovjet védjegyet. A gépkocsi alcázott „hadiszakmány” volt. A panaszos erre szegyenkezve elodagolt.

Érdemes elmesélni Jeruzsálemszkij találkozásait az időközben immár letartóztatott Maican Aurellyal az odesszai román nemzeti színház igazgatójával, aki-vel Eftimiumak, a Nemzeti Színház demokráta igazgatójának irodájában került össze. Mikor bemutatkozott a szovjet írónak, ez gunyosan megjegyezte, hogy sokat hallott róla beszélni az utóbbi napokban Odesszában. Maican erre kijelentette, hogy megtisztelve érzi magát, hogy áldásos közművelődési tevékenységét nem felejtették el az odesszaiak. Jeruzsálemszkij erre így válaszolt: „Hogyan lehet elfelejteni azt az embert, aki a megszűlő kivonulásakor elvitte a diszleteket, a színház ruháit és az értékes partitúrákat”. E szavak hallatára Maican egyszeribe megváltozott: alázatos lett és azt bizonygatta, hogy ő, mint az állam szerény szolgája, csak a felső parancsnoknak tett eleget. Végül is Eftimiu annyira felháborodott, hogy kidobta a színházgató urat!

Az élesszemű szovjet-író már akkor sem lehetett megtévesztett. Már akkor jóval az ismert szövetséges ellenőrző bizottság jegyzéke előtt — meglátja, hogy milyen lassan halad a szovjet értékek visszaszolgáltatása, míg ezzel szemben a német alattvalók vagyonait ennek éppen az ellenkezője történik: egyik napról a másikra román vagy semleges cégekkel változtak át a német vállalatok és a hatóságok mindezek fölött szemet hunytak.

Ki vonhatja kétségbe a szovjet író megállapításainak helyességét? Ki tagadhatja le, hogy nem rajzolt hű képet? Hisz azóta, amióta a román fővárosban járt, az események minden tekintetében igazolták. Ő csak kimondotta mindazt, amit éveken keresztül nem volt szabadni meglátni és megmondani: a kirívó ellentétet a henylő ingyenlők és a dolgozó emberek között, a hazugságot amivel az igazságtalan háború haszonlesői a helyzetet álcázni igyekeztek és az első „demokrata” kormány szerepét a fegyverszüneti feltételek szabotálásában...

De mást is megmutat a szovjet író cikke. Megmutatja, hogy milyen keserű csalódás vár azokra, akik azt hiszik, hogy továbbra is port hinthetnek a nép szemébe. Akik azt remélik, hogy a hitleri íróberencekhez hasonlóan, cinkosokra találunk a szovjet szellemiségben és zavaróanul folytathatják üzletemeiket és a dolgozó nép kizsákmányolását.

Karács Andor.

Üzenet egy magyar vezérkari tisztnek

(Az alábbi üzenet szerzője Homonnay Hugó magyar vezérkari tiszt s az írás a „Világosság” című demokratikus napilapban jelent meg, amelynek Homonnay most munkatársa. Homonnay a magyar reakció és terror legsötétebb korszakában is szolgálta a fasisztaellenes harcot olyan módon, hogy titokban okmányokat állított ki a magyarországi Béképártnak.)

Kedves Pálffy Gyula barátom!

Végtelen örömmel hallottam ma a rádióban, hogy mint az 1. páncélos hadosztály vezérkari tisztje észhezértél és átmentél a szovjet csapatokhoz. Kijelentetted, hogy a magyar hadsereg vezetői tovább hajszolják esztelenül a Vörös Hadsereg ellen a magyar népet, habár tudják, hogy a háború sorsa már régen eldőlt.

Emlékszel, hogy a hadiakadémián mennyit tételődünk, sokszor átvirrasztott éjszakákon, hogy hogyan kellene gátat vetni az esztelen és büns imperializmusnak. Emlékszel, hogy négyen hogyan igyekeztünk a többieket meggyőzni arról, hogy csak egy ellenség van: a fasiszmus. A te szegedi homokról fakadt magyarságod mindig tiltakozott a germán szétbontási törekvések ellen. Te mindig békíteni akartál.

Emlékszel, hogy mennyire fájt az, hogy azokat a vezérkari tiszteket, akiknek a magyar, román és egyéb népet kellett majdan vezetni, Berger—Beregfyk, Lancsek—Lászlók képezték ki. Emlékszel, hogy március 19-én a tanteremben Kovács altábornagy milyen meglepéssel adta tudtúl, hogy kedvelt németjei miként szállták meg az országot. Mi akkor négyen azt reméltük, hogy akadni fog egy magyar vezető, aki kiadja a parancsot az ellenállásra. De ilyen nem akadt és mi csak négyen voltunk harminc ellen. Idegen szigeteként éltünk az ellenséges tömegben és vártunk, vártunk.

Most már ott vagyunk, ahová tartoznunk kell. Ez a háború nagyon tragikus, de hasznos szűrőt jelent. Lassan ügyvédek kerülnek azok, akik végre építeni akarnak, hogy egy jobb világ szülessék, de előbb még el fogjuk végezni nagy számadásunkat is, hogy soha többé ne üsse fel fejét a sovinszta reakció, amelynek nem számít a népek tengernyi szenvedése, csak a német vaskereszt, az ellopott zsidóvagyon és a gyermek napoleonkodás.

Most már lassacskán együtt leszünk és mindenért megfizetünk.

Kolozsvár, 1944 november 24-én.

Ölel régi bajtársad:
HOMONNAY HUGÓ

TAVASZ – OKTÓBERBEN

Irta: Ilja Ehrenburg

Vannak műemlékek, melyek a Rosszat testetik meg. Barbier, a költő mondotta a Vendome-oszlopról: «Az anyák nem néznek fel erre a bronzra.»* Lehetséges, hogy a világot ezelőtt 27 évvel megrázó történelmi eseménynek legjobb emlékműve ama anyának az arca volna, kinek gyermekét a Vörös Hadsereg mentette meg. Az az arc lehet kisorosz anyáé, szerb parasztanyáé, vagy a sarkvidéki Kirken-sesben élő nőé.

Akkoriban sokan nem értették meg azt elkinzött, vérző Oroszországot; új életet adó vajadásának lázát haláltusának vélték, prófétai jóslásokat üres szóbeszéddel tévesztették össze. Mikor ma azt kérdezik tőlünk, hogyan fogjuk tudni felépíteni városainkat, melyeket a németek leromboltak, jogosan válaszolhatjuk; nehezebb feladat volt a szovjet államot felépíteni. Nyugaton és keleten, délen és északon még javában tombolt a háború; éhínség és fagy fojtogatta az embereket, és nyomukba a kiűtöttek tízfusz szegődött; a vasutvonalakat benőtte a gyom, elpusztított mozdonyok az esőben rozsdásodtak; az országban szerteszét hajléktalan gyermekek kóboroltak; Moszkva havas ucai sivatagnak tűntek s a parányi vilanylámpa vakító fénycsóvájának tetszett.

Akárcsak egykoron a Valmy-i katonák, az első rosszul felfegyverezett, éhes, meztel, lábás vörös katonák győzelmet-győzelemre halmoztak. A szombati önkéntes munkanapokon az ember akarata pótolta a túlzóanyagi hiányt.

Földművelő parasztok és parasztok fiait olyan lendülettel indultak a tudomány meghódításának, mintha egy vár megrohamozásáról lett volna szó.

Kolumbusz fregattja nem csak a part mentén hajózott. Nehéz, kanyargós út volt a szovjet bárka útja. Egyik év nem hasonlított a másik évhöz. Több volt a remény mint az emlék, többet verejtékezett a kertész, mint amennyi nedvet az érett gyümölcs termett. Mert mi nem éltünk a muk kamatjából. A régi házak lakói közül sokan roszaolón csóváltak a fejüket; azt dörmögtek, hogy nem tartjuk be a szabályokat az építkezésnél, vagy pedig rémülten mondták, hogy építményeink alapzatának a kiásása több idegen házak romba dönt majd. Ezek közül a jobbik óvodába küldték vissza bennünket, míg a rosszabbak már kényszerzubbonyt szabtak a számunkra. Minket azonban nem tudott megállítani sem a széplelkek megvetése, sem pedig ellenségeink bombái. Győztünk.

De vajon boldogság uralkodott-e a régi házakban, ahol a lakók szabályszerű lélegzetvétele kiszáritotta a falakat, ahol olyan emberek laktak, megvetettek, mert szegények voltak és nem voltak eléggé finomak? Ó, bizonyára e házak zsúfolva voltak bársonnyal és zománcozott falakkal; de a boldogság mégis hiányzott onnan. A Nyugaton élők számára a két háború között eltelt évek a lehangoltság, a gyászos előérzetek, a szórakozások lázas hajszolásának korszaka volt. Még ki se a-ludtak a béke tisztelőre meggyújtott fáklyák és máris megkezdődött egy új színjáték főpróbája. A diplomaták tevékenységét a pogromrendezők tevékenysége váltotta fel. És rövidesen új szóval ismerkedtünk meg: a «fasizmussal».

Ifjúságunk mennyiségtant és gépépítést, dialektikát és vers elméletet tanult. Az orosz falvakban egymásután avatták fel ünnepélyesen a csecsemő gondozókat. A kelet-szibériai nomád népek megismerkedtek a turkómán vasut építőmérnökeivel. A német városok utcáin pedig megjelentek a jövőbeli gyilkosok; Hitler már a fajelmélet duvadját magasztalta; tojásából már kilépett a keresztspók, hogy hálójába fogja ugy a «keményfejúeket», mint a gyengeszívűeket. A németek, akik Európa városait hamuvá változtatták, akkoriban még rövid nadrágot viseltek; kőarcu diplomaták még az elmúlt háború jóvátéte-

*) Az író itten a Napoleon dicsőségére emelt emlékoszloppal kapcsolatban arra céloz, hogy a francia császár hódító háborúiban a francia ifjúság színe-java vérzett el.

leiről vitatkoztak, Thiess vagy Vögler fényűző irodáiban és a müncheni vagy berlini cigarettafüsttől homályos «Bierhall»-okban pedig már új hadjáratokat készítették elő.

Hitler orditozott: «Munkát találtam a németek számára» — és agyában már megszületett a hatalmas «halottas kocsi» hálgyárának terve; mosolyogva nézte hogyan változott át buzatáblává az ártalmatlan vörös festék, tudta, hogy rövidesen a német kalácsokhoz igazi embervert kever.

Az európai városok falait vissz-szatasztító kiűtés borította el...

Véget ért a betegség lapangási időszaka is. Az európai városok falát visszatasztító kiűtés borította el: gyilkosságra való felhívások és horogkeresztek rajzai. Thiessen pénzt nem szórták hiába: Berlinben kigyultak az eljövendő «gyújtogatók» fáklyái. Az «új rend» hordozói elégették Heine költeményeit; gyermekkorban levő «übermenschek» agg zsidókra vadásztak. A régi, tisztelőreméltó házakban lakó emberek szelid szemrehányásokkal illették az emberevőkanibált, aki ahogy lelt az asztal mellé, máris kését fente. Ugyanezek a tisztelőreméltó emberek ujjongva tapsoltak a kanibál tanítványainak: Bécsben Dolfuss ágyukkal lötte a munkásházakat, az Asturokban Gill Robles ágyutüzet zúdított a a fegyvertelen bányászokra, Párisban de la Rocque tarsasgépkecsikat gyújtott fel és asszonyokat ölt meg.

Ezekben az években mi keményen dolgoztunk. Aki látta Kuzneckiát vagy Mag-nitkát építés közben, tudja, hogy munkánk valóságos háború volt, új világ felépítése. Az emberek abban a hitben dolgoztak, hogy új eszmének adnak életet. A facsemete szépen növekedett. A gyermekek az egyik osztály elvégzésével felsőbb osztályba léptek. Üres telkeken és a romok fölött új városok nőttek. Kiev, és Voronezs, Novoszibirszk és Sztalingrad büszke várákká lettek. A buza utat tört magának a messze észak felé. Az osztályi gyerkőc megtanulta a viszonylagosság elméletét és Karatajev Platon unokái behatoltak Bol-konszj Andrei lelki győtelmeinek titkaiba.

A «Cseljuszkin» legénysége egy pillanatra elterelte a világ figyelmét a náci kegyetlen terveiről, a Sztaviszki ügyről, a «Fekete Vénuszokról». A sztalinai alkotmány az emberiség dekalógusa lett. Lehetséges, hogy akkoriban még nem tudtuk, milyen sivatag választ el az Igéret Földjétől, lehetséges, hogy akkor még nem gondoltunk arra, hogy a tintával irt sorokat vérünkkel kell megpecsételni; de már akkor megértettük, hogy a fasizmus mérenylet mindaz ellen, ami a legértékesebb az emberben.

Mikor az olasz feketeingesek megtámadták a fegyvertelen Abesszíniát, méltatlankodtunk. Pedig nem minket veszélyeztettek a Duce tanítványai: Etiópia elnyerésével egyidejűleg — «Málta, Korzika, Nizza» — kiáltották. A dráma tőlünk még messze pergett, de már tudtuk, hogy sőt viharfellegek gyülekeznek a világ valamennyi emberi települése fölött. Időközben nyugaton az emberek rámosolyogtak a véres Ducera és miután először a látszat megóvására megdorgálták Genfben, barátságosan koccintottak vele Rómában. A boa-kygó megértette, hogy a sündisznók nem tudnak harapni. Megkezdődött a borzalmas spanyol háború. Láttuk, hogy a spanyol nép hogyan igyekezett három éven keresztül szabadságát megvédeni az elnyomókkal szemben; ellene harcoltak a német repülőgépek és a fekete-ingesek. Páris és London házai még kényelmet árasztottak, még nem szenvedtek bombatámadások következtében; és e házak lakói közül sokan álnokul azt mondták, hogy Franco, az összes Quislingek előhírnöke, Spanyolországot képviseli. Tudásukra hiu és büszke jogászok bizonygatták, hogy amikor a gyilkos levágja egy idegen gyermek fejét, a bírának pókeret vagy bridget kell játszaniok. Még emlékszem a Barcelona keskeny utcáit borító gyermekholt-testekre. Jelen voltam a gyilkos kihallgatásánál. Kurt Kettner főhadnagy volt, a német hadsereg repülője. Arcátlanul tártá fel Führerje tervét. Az eset a barcelonai erődben történt és közvetlenül a kihallgatás után a gyilkoshoz egy ember közelébe azt mondta, hogy Genf képviselője; nem kérdezte meg Kurt Kettnert, hogy miért gyilkolt meg 19 spanyol gyermeket; őt más valami érdekelte, azt akarta

megtudni, hogy a gyilkos elég cukrot kapott-e a reggeli kávéjához.

Mi tudtuk mit jelent a fasizmus; azt énekeltek: «Ha majd eljön a háború». Mégis ama júniusi vasárnap tragikus meglepetése megrázott bennünket. Csak az ostobák mondhatják, hogy államunk nem volt felkészülve a visszavágásra.

De bármennyire is felkészült valaki, a támadónak mindig előnyösebb a helyzete. Hiába tudod, hogy a városban banditák jelenek meg, még ha szerzetl is magadnak egy jó revolvert és tudod, hogy éles szemed és erős ideged vannak, akkor sem élbtsz mindig a támadás vártának győtelmében. Békés ember vagy, aki dolgozik, mint orvos vagy mérnök: munkába mész, hazatérsz a munkából, könyveidre vagy gyermekeidre gondolsz; és egyszeriben csak felhangzik a fegyverdörrenés. Így kezdődtek el 1941 évének borzalmas napjai.

Soha még állam nem ment keresztül olyan megpróbáltatásokon, mint a fiatal szovjet-köztársaság. Az ellenség megkaparintotta gabonarakatárainkat, szovjet-üzemeinket és bányáinkat; az ellenség eljutott a Kaukázusig. A lakosság egyharmada az elnyomó csizmája alá került. Hogyan tudtunk ellenállni? Gyermekes dolog volna, ha mindent a német parancsnokság hibáival magyaráznánk meg: hiszen ez a parancsnokság hibátlanul működött Flandriában és Görögországban. Azért tudtunk ellenállni, mert embereink lelkiileg erősebbek voltak, felülmúlták az elnyomókat. Ha azonban nem lett volna 1917 októbere, nem lettek volna ilyen emberek. Ha megkérdezzük, miből fakadt győzelmünk forrása, ezt válaszoljuk: Nemcsak Szalingradból és Moszkvából — hanem messzebből — a Téli palota piacáról, ahol e forradalom összeforrt Oroszországgal.

Nem vagyunk a Kalmük szteppén, hanem Keletporoszországban...

Nem is olyan régen még a szovjet hűgynökség közleményeiben Moszkva mellett üdülőhelyek nevei és leningrádi külvárosok szerepeltek. Ma a bemonód azonban az orosz nép számára idegen hangzású neveket sorol fel. Nem vagyunk a kalmük szteppén, hanem Keletporoszországban. Az irány ma nem Moszaisk, hanem Budapest. A Vörös Hadsereg felszabadítja Lengyelországot és Jugoszláviát, Csehszlovákiát és Norvégiát. A mi néptünk szerény nép; nem szokott tetteivel dicsekedni. Itt van Pavlov őrsvezető esete; nem is gondol arra, hogy megkapja Sztalingrád védelmének emlékérmét; de mindenki nagyon jól emlékszik arra, hogy mi volt «Pavlov háza» ebben a harcban. A világ nem felejtette el, hogy mivel tartozik Oroszországnak. Más dolog ha valaki 3 évig készülődött a támadásra, ha mélyen a front háta megett 100 milliónyi munkakéz, beláthatatlan gabonátáblák, hatalmas üzemek állanak a rendelkezésére, ha ideje volt, hogy a katonazubbonyon minden gomb elhelyezését megfontolja. És más dolog, hogy valaki háborút viseljen olyan körülmények között, ahogyan mi ma harcolunk. Németország legjobb páncélos egységei törték ránk; elmenekített üzemünket a nyílt mezőn kellett felállítanunk; a gyárakban és a mezőkön az asszonyok vették át férjeik helyét. Három éven keresztül egyedül harcoltunk Európában. A dunckerque-i győzteseket «fritz»-ekké változtattuk át, akik egyetlen ügésben szaladtak Toulon-tól Elzászig a párisi ellenállási bizottság, a norvég király, Görögország halászaí és az angol püspökök. Mitsem számít, ha nem is olyan régen Európa mostoha gyermekeként kezelték. Egyesek felülről néztek le ráink, mások félszemmel pillantottak felénk s mégint mások összeráncolt szemöldökeik alól. Ma a felgyuló tekintetekben hálá tu-

Dalol a nép

Az alábbi két vers szerzője Kiss Bálint, földműves. Erőseit öntötte dalba egyszerűen, keresetlenül, olyan közvetlenséggel, ami már szinte művészet. Ez a két vers a népdal születésének titkát örökíti meg s egyben bizonyítja is a nép töretlen alkotóerejét.

Hatvankettős munkatábor!

Hatvankettős munkatábor
munkásoknak de nagy átok!
Rossz ruhába, rossz bakancsba,
ugy zavarják a munkára.

Sorakomnak vacsorára
sósvízben főtt pityókára.
Vacsoráznak busiakodva,
ugy gondolnak családjukra.

Tíz hónapja odahaza
vajjon mi történt asóia?
Elfogy minden ruházatjuk,
kenyerük és tűzfájuk.

Ha jó Isten van az égben,
mért nem néz ránk a szeméivel?
Szabadíts meg a sok bajtól,
ettől a rabzsolgaságtól!

Édes anyám!

Édes anyám! édes anyám!
Els-e még a régi tanyán?
Küldtem én már sok levelet,
de még válasz nem érkezett.

Hirt földie földim hozott,
a faluból eltávozott.
Édes anyám hova mentél?
Szülőfalum rommá lettél.

Hitler-hadak átvonultak,
követ követem meg nem hagytak,
a falvakat lerombolták,
kicsi hámad szerredültak.

Édes anyám! Édes anyám!
mikor lástuk viszont egymást?
Fehér hajad simogatnám,
Két kezedet megcsókolnám!

rözdök felénk; és valamennyi nyelven ugyanazokat a sokatmondó szavakat olvassuk: „Szovjetországnak megmentette Európát és a világot”.

Ma nem harcolunk egyedül és miután közelebből megismertük barátainkat, megtanultuk becsülni őket. Repülünk büszkén angol és amerikai bajtársaikra, akik egyetlen csapásukat mérnek az ellenségre. Gyalogosaink becsülik az angolokat, akik nehéz harcokban állottak ellen Hollandiában. Egész hadseregünk büszke a nyugati szövetségesek győzelmeire és Aachen elestének hírére olyan örömmel fogadták, mintha csak a mi győzelmünk lett volna. Szükséges-e, hogy felemlítsük, milyen közel állanak hozzánk fegyvertársaink örömei és fájdalmai: Tito harcosai, a szlovákiai partizánok, a lengyelek, a franciák, a norvégek? Mikor Páris megkezdte a harcot, egész Oroszországot örömjongás fogta el. Azok, akik megmenekültek a fogságból, nem legendás tündérek, hanem népek, emberek; ők nem várják engedelmesen felszabadítókat, hanem velünk együtt harcolnak az elnyomók ellen. Egyazon óhaj fűzi ma össze a Szovjet-szövetséget a világ többi részével: Németország teljes leverése.

A bűnhődés nem fodrászműhely,

ahol a feketéket szókére, a fasisztákat demokratákká festik...

Igen, van egy ország, ahol nem várnak bennünket, ahol az emberek elszápadnak, ha messziről a Vörös Hadsereg lépteit hallják: ez a gonosztevők országa. A németek semmitől sem félnek annyira, mint a mi bevonulásunktól. És nem azért félnek mintha harcosaink természete kiméletlenebb volna, sőt még azért sem, hogy minden katonának megvan a maga leszámolnivalója az elnyomókkal. A németek félnek a Vörös Hadsereg megérkezésétől, mivel mi győzések vagyunk törekvéseinkben, mivel közöttük nincsenek sem álszöntek, sem az ördög ügyvédei, mivel mi szigorú bírakként, érettagyú férfiaként jövünk, akik tudatában vannak felelősségüknek az eljövendő nemzedékekkel szemben, mivel megingathatatlan az elhatározásunk, hogy egyszer és mindenkorra véget vetünk a rossznak.

Valamennyi nép reményekkel tekint Moszkva felé. Nem csak azért, hogy tudunk veredni, hanem azért is, mert a hatunk mögött nem találhatók meg „békítő” sötét árnyékaik. Tulságosan drága nekünk a béke sem hogy kiméljük Németországot. Tulságosan hiszünk a népek testvériségében, mintsem hogy megtűrjünk fasisztákat a földön. Három éven keresztül annyi igazi könnyet láttunk, hogy már nem hatnak meg a műsohajok. Megtanultuk és megismertük az ellenség katonái álcázását; nem téveszthet meg többé polgári álarcra sem. Nem azért nyertük meg a háborút, hogy elveszítsük a békét.

Mi tudjuk, hogy Franciaországból Spanyolországba menekült németek ottan helyezkedtek el: lehet, hogy közöttük van az én régi ismerősöm — Kurt Kettner is. Tudjuk, hogy különböző országokban, amelyek még nemrég Hitler hübéresei voltak, príbékelt, miután első reméleteikből magukhoz tértek, vezeklő bűnbánatot mutatnak. Tudjuk, hogy vannak emberek, akik akárcsak 1939-ben leginkább saját népüktől félnek. Ma azonban elmuladt a régi idők. A Vörös Hadsereg bezonyította erejét. Amerika, Anglia és Franciaország népe sok ábrándból gyógyult ki. Velünk együtt mondják majd ők is, hogy a pestist nem lehet egyetlen sikátorban, vagy házban sem megtűrni: a pestis ragályt jelent. Velünk együtt mondják majd, hogy a bűnhődés nem egy fodrászműhely, ahol a feketéket szókére festik, a fasisztákat pedig demokratákká. Velünk mondják majd, hogy ha egy ország, ahol az emberek, mikor köszönnék, felemlik a karjukat, ez a kar a támadó karja, az ország pedig a támadás országa. A szabadságszerető népek velünk együtt mondják majd: ha a világon vannak iskolák, ahová a négeret, zsidókat vagy szlávokat nem veszik fel azért mert négeret, zsidókat és szlávokat, akkor bizonyos hogy ezekből az iskolákból nem kerülnek ki emberszeretők, hanem népek gyilkosai.

Mikor Perseus megölte Meduzát, meg-

maradtak az utóbbi növényei: a rossz szellemek. Mi nem akarjuk, hogy megmaradjanak a Führer vagy a Duce szellemi unokái. Minden nép a maga módján él. Mindegyiknek megvan a maga külön egyboltozata és különleges berendezkedése. Minket örömmel tölt el az Egyesült Államok ereje éppen úgy, mint Luxemburg függetlensége. De ott, ahol emberek élnek nem maradhatnak emberevő kannibálok. Még akkor sem, ha két bőséges étkezés közben történetesen éppen bójtölnek.

A Vörös Hadsereg valóban Felszabadító Hadsereg: nem jár idegen földek

után, senkire sem erőszakolja rá akaratát. Egyetlen gondolat, egyetlen érzés vezeti nyugatra: hogy megszabadítsa a világot a fasiszmus gonoszától. Ez a hadsereg képes erre az áldozatra, mert a mi népünk már 27 évvel ezelőtt megértette, mit jelent a testvériség. Sztalin akkoriban a néppel volt és a néppel van ma is. Azóta sok viharral nézett szembe; de a lelkében ugyanaz a láng lobog és ugyanaz az eskü. Ő együtt volt Leninnel október napjaiban. És mi tudjuk, hogy a győzelem napján, mikor a Vörös Hadsereg felszabadítja a világot a német tébolytól, Sztalin nyugod-

tan emlegetheti majd nagy barátja nevét

Népünk 1917 őszén nehéz korszakot élt át. A gyávák azt hitték akkoriban, hogy Oroszország szétmállik és ime egy késő őszi, borongós napon nagy reménység költözött az emberek szívébe: az októberi forradalom. Jelentőséget ma már mindnyájan megértettük; nemcsak a mi népünk, hanem mások is. Nemcsak régi barátaink hanem egykori rosszakaróink is. Szovjet-oroszország megmentette az emberiséget és a naptár tanúsága ellenére másodszor is itt a tavasz októberben.

Dózsa György beszéde a ceglédi piacon 1514-ben

Brutus János Mihály olasz humanista, Zápolya Jánosnak, az 1314-es jobbágyfelkelés vezetőjének udvari történetírója jegyezte fel „Magyar História” című munkájában Dózsa György híres ceglédi beszédét, melynek főbb részeit közöljük itt Márkos Albert kolozsvári unitárius kollégiumi könyvtáros új fordításában.

Magyarok! Sokféle baj szakadt mostanig rátok. Ennek oka nem annyira ellenfeitek erőszakoskodása, mint inkább a magatok tunyasága és tehetetlensége volt. Arra a sorsra voltatok kárhoztathatók, hogy a bajoknak csak a várva-várt halál vessen véget s a fenyegető végpusztulásból egyedül az szabadjon meg. Most azonban „Isten jóvoltából” fordult a kocka. Most valahára alkalom adódott arra, hogy kitépjétek magatokat a nemesség jogtalan zsarnoksága alól, csak legyen bátoroságotok megragadni az alkalmat. Most végre ütött az óra: elérhetitek, amire mindig vágyakoztatok, bosszút állhattok ezernyi bajotok okozin.

Bizony, kegyetlenül elbánt titeket a sors! Amitől az élő állatok természet szerint, ösztönyszerűleg visszariadnak, ti a nyomorúságok terhe alatt éppen azt kívánjátok: a halált.

Elnézem, kiéhezett, szápadt arcotokat, ráncoltot barázdált homlokotokat, a szomjúságtól kiaszott sovány képeteket, csontszáradt bőrtöket s elgondolom: ha elszánt bátoroságotok reménységemben meg nem erősítené, alig merném hinni, hogy ezekben az elgyötört, halálraült testekben lakozhatnék olyan erő, amilyen a hadviselő,

létre szükséges. Sok mindenért érdemesek az urak gyűlöletünkre, leginkább azonban egy dologért: azért, hogy fajtájukról megelégedve, titeket gyönyöreiknek szolgáló aljasítottak és szolgáló azon élvezetekről távol, őseitől örökölt vitézségeket kifejtessétek. Ezzel aztán ezek a maguk szemében boldog, másokéban nyomorult emberek a magyar nemzeteknek már eredetétől fogva veleszületett erejét és lelki nagyságát elfojtották.

Nekik persze csak egy dolga van gondjuk: csillogni a ti szennyeteken, hízni a ti keserves munkálatokkal megszerzett javakon, fejedelmi lakomákon torkig lakva, bortól ellustulva, most mámorba, majd cifrázkodással veszte, élni minden gondtól mentes életüket. S vajon csak ennyi a céljuk? Így élnek azért, hogy titeket csak annál kínzóbb és égetőbb fájdalom gyötörjön a magatok nyomorúságainak láttán: De ezek nem csak veletek bánnak kegyetlenül, újat huznak ők mindnyájunk közös szűléjével, a természettel is, amikor annak mostohaaságát egybekötik a ti nyomorúságokkal és szerencsétlenségekkel. Mert a természetnek nem az a parancsa, hogy javai egyenlőtlenül legyenek elosztva. Ti olyan országban születetek, mely nemcsak gabonában bővelkedik, hanem minden földnél jobban tömve van ércel, a anynyal, ezüsttel, egyszerűval mindennel, ami az életre és műveltségre szükséges. És itt egyik rész keserves fáradsággal szerzi meg azt, amit a másik fél, egyik rész mindig éhez, hogy majd belepusztul, a

másik a fáradozással megszerzett javakat élvezze és még azon a címen sem kimélik a szegénységet, hogy ezek a nyomorult emberek kegyetlen és kapzsi urak részére áruba bocsátották életüket, amelyből pedig hitveseiknek, gyermekeiknek és szülőknek tartoznának számot adni.

A természet úgy rendezte, hogy minden tömegben, mely a közös boldogulás céljából egyesült, legyenek, akik — mint az emberi testben az ész és értelem — az első helyet tartás és akik azt, amit a jobbakkal elrendeltek, megbízatásuk szerint szorgalmasan és lelkiismeretesen végrehajtják. A természet válogatás nélkül alkotja az uralkodásra és engedelmeskedésre alkalmas embereket. A szerencse kedvező folyása révén azonban sokan jutnak uralkodói polcra olyanok, akik, ha a természet törvényét megtartanák, csak arra volnának jók, hogy a legalacsonyabb, piszkos sorban szolgál munkát végezzenek s a mások parancsának és rendeleteinek legyenek végrehajtói.

Hagyjuk most másokat, nézzük csupán azt, kicsodák azok, akiknek ti, ugyanazon nemzet fia, ugyanegy haza szülőit, táplálját és nevelté, a hatalma alá vagytok vetve. Mi bennük az az annyira kiváló jelenség, mi az a fejedelmi erény, a dolgoknak az az ismerete, az a tapasztalat, ami őket méltókká teszi arra, hogy családi vagyonukkal, gazdagságukkal, hivatalukkal és hatalmukkal fölöttetek oly messze kútnyjenek? Hátha azok között, akiknek hatalmaskodnak, vannak nagy számmal olyanok, akik tehetségre, bátorságra, észre, lélekjelenlétre és vitézségre náluk százszor különbek?

Miért akarják, hogy a természet csak nekik kedvezzen, hogy terményeit csak nekik nyújtsa, az aranyat a föld gyomrából csak az ő számukra bányásszák és mossák a folyók fővénnyéből? S azt miért csak nekik verjük és vessék? Miért legyen szabad ezeknek a beteges nagyravágyásukban fölfuvalkodott embereknek egyetlen lakomán annyit elfecselelniök, amennyivel egy falut teljes esztendeig el lehetne tartani? Hát ugyan bizony a polgárság rendje között oly megkülönböztetést kell tenni, hogy akiknek jobban szolgált a szerencse, azok kedvezőbb állapotban legyenek, akiknek meg szűkös viszonyaik miatt még étele sem telik, azokat lenézzék? Hát bele lehet ebbe törődni? Lehet így remélni, hogy az állam épen sokáig fennmarad és felvirágzik? Türelmetek elég régóta kapatja már őket. Ha békén tűrik a bántalmakat, ők csak annál durvábban fognak bántalmazni titeket úgy, hogy ha egyszer már valamiképpen határt nem szabtok, ők a maguk jószántából soha meg nem szűnnek attól, hogy veletek kutyául bánjanak, feleségeiteket, gyermekeiteket nyomorgassák, javaitokat elharácsolják.

Fel hát magyarok egy jobb reménységre! Fel olyan tettekre, amik méltó legyenek hozzátok s őseitekhez! Szeressétek valahára fegyverrel vissza a szabadságot, amitőlünk a nemes urak garázdálkodása s a magatok lelki tunyasága ragadt el. Jogaitokkal nem törődtek, vagy tán inkább nem is ismertétek s ezzel a hatalmaskodó emberek visszaélve, vesztetekre törték. Tüzzel, vassal, a várak és falvak földulásával és pusztításával, a háború minden csapásával tértisük észre a makacsodókat, mert jönnek kik ők s kik vagyunk mi. Hadd lakoljanak meg e kőszívű emberek az ő gazságukért.

A SARJU

Az ember kinyitotta az istálló ajtaját. Meleg pára csapott ki rajta. Az ökrök felemelték a fejüket s magukba szívták a beáramló levegőt.

Az ember belépett. Elővette a villát s odavetett az állatoknak. Az ökrök úgy ropogtatták az árpaszénát, mint a kutya a csontot. Aztán Lénárd békátott a levegőbe.

— Asszony.

A felesége mindjárt visszafelele.

— Pakojj — mondta az ember.

— Hova mész?

— Én biza sarjuér.

Lénárd tovább babrált az istállóban. Később bement a csűrbe s előráncigálta a szekeret. Sok baja volt vele s néha morgott mérgiben.

Az asszony egy darabig nevetett, de aztán ő is megsohanta az ura mérgét s erőst megkomolyodott.

— Rossz az idő!

— A jó.

— Csak nehogy nyomorúsággal jöj-
jön haza.

— Ugyan mér?

— Csak.

— Esső nem verte el a határt.

— Biza nem, mert talpam nem csiklin-
totta a viz.

Az ember valami gorombát akart mondani, de lenyelte, mert jó az asszony, de a nyomor még a bárányt is megrontja. Csak fújt magában mint a veszedelem s aztán egyszerre akkora lett a csend az udvaron, hogy az asszony megjede.

— Hát fájér megýé?

— Én igen.

— Mikor?

— Ha jó a csendő, met nem dolgozok jószántomból senkinek se, mint a pap.

Az asszony erőst nevetett, úgy, hogy Lénárd vonásai is elferdülének.

Aztán kinyitotta a nagykaput s megindult a mezei úton. Erőst jó volt az idő. A sarju olyan lesz az ilyen kesei melegben mint a selyem. Az ökrök pedig úgy szereti mint az urfi a vajás kiflit. A szél el-lebbentette halkan a párat az állatok hátáról.

Délre már visszaindult. Visszafelé még nagyobb volt az öröme, mert úgy sikerült a sarjuja mint az asszonynak a husvét kalács. De biza sokáig nem örvendhetett mert az utszélen jóvá három szoronyos katona közül az egyik akkorát ordított mint a sakál.

Az ökrök hejből megálltak, hiába ütötte Lénárd. Később ő is leereszkedett.

— Ezt vidd a kösségházára.

— Oda mér?

— Mert ez a törvény!

— Én marhástul döggöjek a télen?

Erre az egyik úgy rákiáltott, hogy a szél is megállt.

Lénárd a sarjuja pillantott s a szemit megtörülte. Sójajtott!

— Inkább lángokban lássam.

Azzal nekiesett a zsebinek s mire lefogták, a szekér három helyt lángolt. Az ökrök pedig lángoló székkel loholtak mintha illés prófétát vinnék.

Mire a tűzoltók előkerültek, a fél mező leégett s egy-egy gyenge vískóba is bekapott a láng.

Biró Csaba.

Hadak után a Székelyföldön...

A kifosztott és elnéptelenedett CSIKSZEREDA

Mesék az újabb titkos fegyverekről. — Néprajzi közigazgatás a Székelyföldön.

Ebben a számunkban kezdjük meg Szász István munkatársunk színes és érdekes beszámolóinak sorozatát a háborúdult Székelyföldről. A beszámolók az újságíró éles pillantásával s az emberi együttérzés melegevel tárják fel a rejtett szenvedéseket, a sebeket, de ugyanakkor megmutatják a néptömegek mélyen élő hatalmas alkotóerőt, a jövő biztos zálogát is. Mától kezdve lapunk minden számában közlünk egy-egy beszámolót s

már eleve felhívjuk rájuk olvasóink figyelmét.

(Csikszereda.) Szemerkél a késő őszi eső. A romhalmazzá bombázott brassói állomás rögtönzött, fekete péppé ázott salak előterén vörös sújtású harisnyás székely atyafiak várják a mádélvi vonat indulását. Felcsiklik. Az önkényes bécsi döntés óta most jöttek „bé Brassóba” első ízben egy kicsit szétnézni. Arrább román katonák, polgári utasokkal együtt a vasutikocsikra helyezett óriás szovjet-harcikocsikat bámulják hosszasan. A bak-

rakkszerű váróterem előtt téli tábori öltözetbe bújtatott ferdemetszésű szemű szibériai szovjetkatonák szájharmonikájából szilaj keleti muzsika hangját csalogtatja ki. Körötte barna, olajsárga, fehérarcú szovjetkatonák topognak ütemesen a szájharmonika dallamára. Román katonák és a vonat indulására várakozó székelyek félkaréjban veszik körül a harmónikázó szibériait és együtt bokáznak a tegnapi ellenséggel. Együtt bokáznak s ezelőtt egy évvel a harmezőkön farkasszemet néztek egymással...

Halk, suttagó utasok...

„Menetrendszerű” egyórási késéssel indul a mádélvi vonat. Kurkó Gyárfásnak, a Magyar Népi Szövetség országos elnökének társaságában indulok utnak, hogy felkeressem a régen nem látott székely tájakat. A vasúti kocsiban barátságos meleg fogad. Az ablakok mind épek. Kevés az utas. Néhány szentgyörgyi áll a folyosón, egy páran Csikba utaznak s az ablakoknak támaszkodva szovjetkatonák nézik hosszasan az összerombolt pályaudvart. Bombatölcsérek, kiégett és felfordult vasutikocsik között cammog a vonat, majd balra kanyarodva gyorsabb ütemben nekivág az esőfűgönyben elvesző barcasági tájnak. Hét

esztendővel ezelőtt jártam erre felé. Azóta sok víz folyt le az Olton s nagyot fordult a világ. Nem is egyszer, hanem kétszer. Határok tűntek el azóta, trónok omlottak össze s az öreg Európá fölött a háború vihára száguldozt végig.

Tarlók, egyre kevesebb szántott föld és zöldelő ösvényes között rohan a vonat. Imott-amott hatalmas cukorréparakások tűnnek fel. A paragon heverő földek s a betakaratlan cukorrépa-kupacok láttára önkéntelenül is a jövő esztendőre gondol az ember. Nincs munkaerő. Minden épkezláb embert — amint az egyik utitárs mondja — „békonszentáltak”.

Hét év előtti emlékeimben kutatok. Behunyom szememet s a vonat kerekéinek

ütemes csattogása közt idézem emlékeztembe a második világháborút megelőző időköt... A fülke sarkában gesztenyehajú román nő beszélget halkán utitársával. Szemben velem egy anya magyarul suttagó leányával. Hangosabban két száz nő beszélget csupán. Ok most is hangosabbak. Mások most is suttagnak. Hogy miért? Arra a legutóbbi négy esztendő eseményei adják meg a választ. Legutóbb, amikor erre jártam, nem suttagva beszéltek az utasok. Akkor még nem volt baj az anyanyelvvel... Nem vetettek gyilkos pillantásokat arra, aki más nyelven, vagy éppen anyanyelvén mert megszólalni, magyarul, vagy románul...

A volt határon erről, a volt határon túl...

Prázmárra érkezünk. A legutóbbi hadiesemények előtt Prázmár volt az utolsó állomás a határ előtt. Amióta Észak-erdélyből visszavonták a szovjetparancsnokság által jóvá nem hagyott közigazgatási szerveket, sajnos Prázmár ismét határállomás benyomását kelti. Nincs ugyan utlevél, vagy vámvizsgálat, de a román és szász utasok itt csaknem kivétel nélkül lemaradnak a vonatról. Az állomásépület egyik ajtója fölött a „Biroul vamal” felirat díszel, s a peronon sétáló rendőr és a határőrök mind határállomásra emlékeztetnek. Elindul a vonat a volt „bécsi határ” felé...

Lombjavesztett égerfákkal szegélyezett patak felé közeledünk. A vonat lassít. A vasutal párhuzamosan haladó országút vashidjának roncsai merednek a magasba. A vasúthidat is felrobbantották. Tervező német munka... Egyetlen hid sem maradt épen az egész Székelyföldön... A porosz csizmak nyomát mindenütt füstfelhő takarta be... Átcammogunk a hidon. Tul a vízen négy éven át Magyarország volt, Nemsokára betonfedezékek, a vasutal párhuzamosan futó árkok, odébb drótakadályok díkznak a távolban. Ott tankelhárító árkok húzódnak az Olt felé... De nem csak itten, hanem beljebb a Székelyföldön mindenütt erődítményeket építettek. Milliárdokat ölték itt cementbe és vasba. De mindhiába. A Vörös Hadsereg itt is összeroppantotta az ellenállást.

kások, akik annyi vizsály és mégtöbb usztítás után testvérként, egyetértésben, vállalva dolgoznak a gyűlölködés okozta romok eltakarításán...

Esteledik. A távolban Sepsiszentgyörgy házai tűnnek fel. Nemsokára beérkezünk a csaknem néptelen állomásra. Jobboldalt romokban hevernek az épületek. A németek jártak itten is. Az állomásépület, talvolabb a hatalmas gabonarakart épységben maradt. A „szövetségesek” nem tudtak még nagyobb pusztításokat végezni.

Az egyik utas Icszállás közben kiejtett kezéből egy nagyobb papirzacskót. A zacskó a sárba esett, kiszakadt és a következő pillanatban tartalma, a hófehér konyhasó a sárba került. Többen odasietnek és segítenek a sőt a sárból megmenteni, mielőtt át nem itatódnék barna sár-lével.

— Drága kincs ez instálom — fordul felém egy székely bácsika. Drágább mint a cukor, mert bizony már 20 pengő lett a só kilaja...

Nagyot nézek.
— Hát mibe kerül a cukor?
— Az semmibe — mert nincs — vágja kis bajusza alatt szája széles mosolyra nyílik. Megtudom tőle, hogy Háromszéken az ecet ára meghaladja a 18—20 pengőt. Egy csomag „ordenár” dohány Kézdivásárhely környékén 10 pengőt s egy csomag „National” 15—16 pengő. Har-

minccal kezdem az árakat szorozni hangosan, de az atyafi közbevág:

— Egyet se számoljon, mert még azét a pénzét sincs!

Az eső elállt. A vonat elindul. Két szovjetkatonára kerül utitársnak a fülkébe. Az egyik, a barnább, pár szót tud már románul. Velikiluki-i. A másik szibériai. Kéz-lábalább hadonászva társalgunk. Fényképet vesznek elő. Tábori felvételek. A szibériai katonára himzett ruhájú festőien szép kozáklány kényképet veszi elő és büszkén mutatja. Hosszasan magyarázni kezd. Beszédéből mindössze csak a Don nevet értem meg. Bizonyára donvidéki lányról van szó, akivel a háború forgataga hozta össze talán éppen a csöndes Don mentén. A fényképet szívre szorítja. Pajkosan nevet... Mindössze 21 éves és négy esztendeje frontkatoná.

Lassan beesteledik. Szovjetkatoná utitársaink átmennek a szomszédos üres fülkébe, hogy lepihenhessenek. Barátságosan kezét szorítanak s dudorászva hagyják el a fülkét. Ezekről és az ezekhez hasonló szovjet polgárokról kellett Európának minden ok nélkül remegnie...

A vonat tovább robog. Nemsokára a kerekék egyhangú csattogását elnyomja az összeszűkülő völgyben a sziklákon alázuhogó Olt örökös bus mormogása. Tusnád után feljön a hold s bágyadt sugarai a hóborította fenyveseket nyal-dossák.

A tervszerűen kifosztott Csikszereda

Este nyolc óra után érkezünk meg Csikszeredába. Az állomásépület romokban hever. A németek műve. Gyalogszerrel indulunk a néptelen város felé. A holdvilágnál mindenütt betört ablakokat látunk. Fügőnyfözlányokat lenget a szél az ablakokon keresztül. Egész utcahosszat egyetlen lelket sem látunk. A tisztviselőtelepen haladunk végig. Innen mindenki elmenekült. Az utcáscarkokon polgáriruhás rendőr áll. Nem sok dolguk van. Rend és nyugalom honol a városban. Szállodák nincsenek. Azokat is tervszerűen kiürítették a németek. Amit itthagytak elvitték a gárdisták. Ismerősünkkel töltjük az éjszakát.

Zuzmarás, hideg reggelre ébredünk. A kihalt város utcáin kóborolunk. A pusztulás és az elhagyottság képe fogad minden utcában. Összetört ablakok, felszakí-

tott redőnyök, egy egy mészárszék hullal, de vevő nélkül, teszik változatossá Csikszereda képét. A tizenháromezer lakóú Szeredában jelenleg Zsöggöddel együtt kétezer ember tartózkodik. A többiek elmenekültek. A volt M. Á. V. osztálymér-nökség korszerű palotáján átsüvit a hideg szél. Az ajtók kifordultak. Az ablakok nagyrésze bezúva. Az udvaron hatalmas összetört butorhalmaz hever. A padlózatot szétszört szalma. Ez a kép fogadja a belépőt, bármely elhagyott magánlakásba, vagy középületbe lép. Összetört butorok, üres konzervdobozok, szétszört szalma, szemét... Mindenütt frontkatonák tanyáztak Németek, magyarok, oroszok és románok...

Itthonmaradt szeredai demokrata polgártól tudjuk meg, hogy a háromszéki arcvonal áttörése után a magyar közigaz-

SZEMLÉR FERENC

Barátom...

Barátom arcán bőrtön jegye ég és üdöcsérről folyik a beszéd, rendőrkopókrol, láncról, üvegekről s a reményről, mely lelket bnt beléd mig vernek, hogy a szarnok gögje megdől.

Mert kit a guzs szorít és gummitól ver ki testén ördögi futamot, csak a jövő biztatja! — S mig a multra gondol, barátom arca feiragyo, hogy est a lelkét ily jól megtanulta.

Szelid a szeme, mint vassinui tö. Szelid a hangja s olyan biztató, hogy mult s jövő már-össze is békül — mig egyszerre a bosszu lázadó lángja csap ki száján s peraszni készül.

gatási szervek azonnal menekülésre szö-lították fel a lakosságot. Ehez járult még a német hírvetés, amely a legképtelenebb rágalmatok terjesztette a Vörös Hadsereg-ről. Újabb megsemmisítő német titkos fegyverekről beszéltek. Nem a kofák, hanem a megyei és a városi urak rémitgették a lakosságot a V. 3-ról, melyet éppen Csikszeredánál vetettek volna harcba a németek. Nosza lett erre nagy futás. Még a higgadtanban gondolkodókat is megrémítette a titkos fegyverek meséje. Mindenki csomagolt. Ki vonaton, ki kocsin, ki pedig gyalogszerrel vágott neki a nagyvilágnak. Órák alatt elnéptelenedett a város. Azután jöttek a németek és minden megmozdítható tárgyat gépkocsira rakták és megkezdődött a német hadi-jelentésekből ismert katonai berendezések összerombolása. Levegőbe repítették a villamosműveket, az állomásépületet, hida-kat s természetesen ezek a rombolások egész sereg magánházat is megrongáltak. A titkos fegyverek harcavetésére sem itten, sem Felcsikban, sem más helyen nem került a sor, mindössze csak arra szolgált, hogy zavartalanul rabolhassák ki a „fegyverbarátok” a székely városokat és falvakat.

Járjuk a néptelen utcákat. Amott a sarkon van Paál Gábor dr. ügyvéd, volt magyarpárti és erdélyipárti vezér pazar nyaralója. A dölyfös, népnyzó politikus szintén elmenekült. Milliőkat volt magával, akárcsak a többi ügyvéd, orvos, áru-rejtegető kereskedő és uszoris bankigaz-gató vagy zsíros kocsmáros. Elmenekült mindenki, akit a fasiszta propaganda meg-fertőzött. Elmenekültek azok, akik félték a feltámadt nép bosszujától. De Szeredában új élet kezdődik a romokon. Új élet... A feltámadt nép élete...

Szász István.

Beküldött kéziratokról

T. B. Csikverebes. Verseit érdeklődés-sel olvastuk, de a mértéket még nem ütük meg. K. S. Medgyes. A költemény lelkes érzéseket fejez ki, gyarló formában. B. I. Csikjénfalva. „Munkások föl” című költeménye sajnos igen hosszú lapunk számára. Küldjön be rövidebb írásából. F. J. A. Cikkét hozni fogjuk. B. Cs. „Rongyosok” c. versére sor kerül.

Magyar testvérek!

A Romániai Magyar Népi Szövetség brassói tagozata 1944 december 10-én délelőtt fél 10 órakor

tartja első nyilvános **NEPGYÜLESET** a Cenk-alatti „Olympia” sport-pályán

Minden magyar ott legyen!

A brassómezei tagozat vezetősége

HIREK

Naptár:

1944. december 10. vasárnap. A nap 7 óra 37 perckor kel és 4 óra 9 perckor nyugszik. Kat. Malkiades p. Prot. Judit Ort. Menna. Zsidó: 5705 év kislek hó 24.

1944. december 11. hétfő. A nap kel 7 óra 37 perckor és 4 óra 9 perckor nyugszik. Kat. Damáz p. Prot. Árpád. Ort. Dániel styl. Zsidó: 5705 év kislek hó 25.

Mozik műsora:

Aro: A szerelem útjeme. Astra: A pikk-ász. Capitol: Dr. Clitterhouse. Corso: Newsy Alexander. Eforia: Ma este semmi újtság. — Lumina: Emlékeztet. éjszaka. Redout: Ukrajna lángokban. Regal: Aki a tüzzel játszik.

Szolgáltatós gyógyszertárak

Vasárnap: »A reményhez» Jekelius. Kapu-utca 17. Hétfőn: »Az arany orosz-lánhoz» Schneider, Kapu-utca 15a.

— A zsidók beilleszkedése a demokráta államba címen tart dr. Grósz Géza előadást vasárnap, december 10-én délután 3 órakor az Árvaház utcai zsidó hitközség tanácstermében. A belépés díjtalan.

— Székelyudvarhelyi szakszervezeti hírek. (Székelyudvarhely). Az udvarhely-megyei munkások szervezkedése folyik. A székelyudvarhelyi Lomás faipari R. T. munkásai szervezkedtek és lecsatlakoztak a faipari munkások szakszervezetéhez. A Székelyudvarhely-székelykeresztúri vasutvonalon dolgozó munkások szintén szervezkedtek és sérelmeiket betérjesztették a munkaügyi minisztériumhoz. A ruházkodási, textil- és bőripari munkások szervezkedése is eredményesen folyik.

— Megindult a munka a székelyudvarhelyi városházán. (Székelyudvarhely). Dobos Ferenc, Székelyudvarhelyi munkáspolgármestere hivatalos közleményben közölte a lakossággal, hogy a városi hivatalok ismét megkezdtek működésüket.

— Csak megindokolt esetben ad ki utazási engedélyt a székelyudvarhelyi rendőrség. A székelyudvarhelyi rendőrség közölte, hogy tekintettel a vonatok zsúfoltságára, csak alaposan megindokolt esetben ad ki utazási engedélyeket.

— Abrudbányán sem fenéig tejfel az élet. Az aranyos-menti városka is megérzi a jelen idők nehézségeit. Egy liter petróleumot 300 lejell árulnak, de lehet kapni cserébe is. Ekkor azonban 1 kg zsirt kell érte adni, amit különben 1300 lejell mérnek. Az egyéb élelmiszerárak, sőt az olcsó dohányár is hiányzik. Cujkát lehet kapni, de meg kell fizetni az árát. 1500 lejért adják literjéért.

*) Orvosi hír: Dr. Fischer Gyula orvos Brassó, Str. Muresenilor 25 (v. Árvaház u.) röntgenet nióhó üzembe helyezett.

*) „Mit hozzon az angyal Karácsonyra?” A legszebb és legbarátságosabb ajándék gyermekeink számára a könyv. Vita Zsigmond: »Magyar Népmesék» és »A vak király» c. meséskönyvei még kaphatók a Bethlen Kollégium szövetkezetében (Cooperativa Colegiului Bethlen, Aiud). A »Magyar Népmesék» ára 99 lej. »A Vak király» ára 200 lei. Karácsonyi ajándéknak alkalmas könyvek még: Kabos Eva: »Amit az én sorsom megad nekem», ára 180 lej. Dr. Muzsnai László: »Körösi Csoma Sándor» ára 40 lej. Vita Zsigmond: »Antologia» ára 270 lej.

Leváltották a német bírakat a megszállt német területeken

(London.) Az első amerikai hadsereg csapatai a Dürren—Inden országot mellett elfoglalták Pier városát és megközelítették Merkent. Az első hadsereg 6 kilométerre áll Dürrentől. A 3. amerikai hadsereg jobbszárnya elérte a Saargemünd és Saarbrücken közötti utat és Gündingen előtt áll. Gündingen 4 kilométerre van Saarbrückentől.

(London.) A szövetséges főhadiszállás kiadta ötödik közleményét a megszállt

német területek katonai kormányzásáról. Eszerint per esetén minden vádlott írásban közölheti védekezését és ügyvédek vehet fel védelmére. Halálos ítéletet katonai törvényszék jóváhagyása nélkül nem lehet végrehajtani.

A közlemény megemlíti még, hogy a régi német bíróságok tagjait menesztették és új bírák kerültek a törvényszékekre.

Megalakult a kisiparosok szakszervezete Sepsiszentgyörgyön

(Sepsiszentgyörgy.) A napokban tartotta a sepsiszentgyörgyi kisiparosok szakszervezete alakulógyűlést. A gyűlést, melyen 250 kisiparos jelent meg, Simonka József korelnök nyitotta meg, majd Szabó Sándor emelkedett szólásra és ismertette a szervezkedés fontosságát. Hangsúlyozta, hogy a kisiparosoknak is lépést kell tartani a világeseeményekkel, majd a múlt átkos propagandafogásaira mutatott rá. Utána Kisgyörgy Tamás, Sepsiszentgyörgy munkáspolgármestere, a közelmúlt eseményeit ismertette és elmondotta, hogy amikor fogságból hazatért, az akkori főispán magához hivatva és kijelentette, két fegyvert, a megértés és az erőszak fegyvere áll rendelkezésére. A volt főispán az utóbbit választotta. Utalt arra, hogy bár nem tanult ember, azonban az élet iskoláját végigjárta és így a leszürt élettapasztalatok alapján minden képességét a köz szolgálatába állítja. Ismertette azokat

a körülményeket, amelyek közepette átvette hivatalát: üres városi pénztárral és kiegyenlített számlákkal. Rövid idő alatt sikerült rendet teremtenie és a város zilált pénzügyeit rendbeszednie. A továbbiakban a szervezkedésre szólította fel a kisiparosokat.

Az alakulógyűlés ezután a következő vezetőséget választotta meg: Miklós Imre elnök, Szigyártó Béla jegyző, Vikárius Árpád pénztáros. „Ellenőrök: Stráf Gyula, Bodor Aladár, Nagy József, Sinka László és Turoczy.

Végül Miklós Imre elnök úgy a maga, mint a megválasztott vezetőség nevében köszönetét fejezte ki az irántuk megnyilvánult bizalomért és kérte a tagokat, hogy legyenek segítségére a vezetőségnek, hogy közös odaadó munkával valószínűsítsék meg a sepsiszentgyörgyi kisiparosok szakszervezetének programját.

Az idősebb korosztálybeliek közül csak a románokat szerelik le

A „Drum Nou” hasábjairól vesszük a következő sorokat:

A lapunk december 7-iki számában megjelent s egyes behívott földművesek panaszaire vonatkozó cikkünkkel kapcsolatban a brassói Hadkiegészítő Parancsnokságtól néhány felvilágosítást kaptunk, amiért köszönetet mondunk a Hadkiegészítő parancsnoknak.

A felvilágosítás szerint a földműveseket nem küldték dolgozni egy mérnök magán-erdejébe, hanem állami erdősegről van szó, amelyet a mérnök kezel.

Ami az öreg korosztályok leszerelését illeti, a nagyvezérkar rendelete csak a román nemzetiségű elemekre vonatkozik, a más nemzetiségűek leszerelése pedig csak akkor történhetik, ha az illető földműves-

nek legalább 5 gyermeke van.

Ilyenformán meg kell jegyeznünk, hogy a nagyvezérkar fenntartja a sovíniszta megkülönböztetést, ami a legsúlyosabb következményekkel járó értelmezésre adhat módot. A faji, vallási és nemzetiségi megkülönböztetés fenntartása a hadseregben semmiesetre sem szolgálhatja az ország demokratikus érdekeit, sőt ellenkezőleg, hátrányukra van.

Ettől eltekintve, a falusi munkakéz hiánya általános kérdés, amelyben nem lehet figyelembe venni és megengedni ilyen megkülönböztetést. A román földműves munkája ugyanakkor egyenértékű minden más földműves munkájával, mikor a termés megvalósításáról és a nemzetgazdaság jómeneteléről van szó.

Akiket nem érdekel az északerdélyiek sorsa

Az előző számban beszámoltunk egyik gyűjtőcsoport tapasztalatairól az Észak-erdély, és Moldova inségeseinek javára végzett mentőakció során. A gyűjtésben tudvaleg résztvettek az összes társadalmi, jötekonysági és hazafias szervezetek, tekintet nélkül nemzetiségre, fajra vagy bármilyen más szempontra. Az összes nemzetiségek és társadalmi osztályok, az egész ország megmozdulása volt ez.

Eppen ezért érthetetlen, hogy voltak, akik egyszerűen visszautasították az adakozást, nem egy esetben udvariatlan formában, megbántva vele azokat, akik magukra vállalták a gyűjtés farsztó munkáját.

Indokoltnak találjuk tehát közölni itt azoknak a kereskedelmi vállalatoknak a névsorát, akik semmit sem voltak hajlandók adni, sem pénzt, sem tárgyakat:

„Generala” biztosító intézet, Halbweiss cég, Schlösser & Zillmann fűszerkereskedés, a Meirl cég-fiók, az Ipsen-üzlet, „Eftma” villamossági cikkek lerakata, Elekes könyvkereskedés, Orehovszky ékszerüzlet, Miess testvérek bőruzem, Foith kötöttárú-üzlet, a „Korona” vendéglő és Ion Mircan, valamint a Hermannstädter.

Nem érdektelen megjegyezni, hogy a Miess cég munkásai gazdájukkal ellentétben adakoztak. A Luca P. Niculescu cég pedig 50 ezer lejt adott.

Munkások, Földművesek, Iparosok és értelmiségek!

— A ruházati munkások szakszervezeti csoportjának vezetőségi ülése. Vasárnap délelőtt fél tízkor a ruházati csoport vezetőségi ülést tart. Valamennyi műhely kiküldöttjeinek pontos megjelenését kérjük. Napirenden a fizetések rendezése.

Apróhirdetések

Legkisebb apróhirdetés tíz szóból 150 lej minden további szó 15 lej. Állástkeresőknek 50% kedvezmény.

Munkakereslet, kínálat

Segédleányokat és fehérműtő varrónőket alkalmaz női varroda Brassó, Str. Reg. Carol No. 24 (139)

Több évi irodai gyakorlattal rendelkező gépirónő magánvállalatnál állást keres. Cím a kiadóhivatalban. (144)

Kifutónak, kihordónak leányt, fiút, asszonyt, férfit keresünk. Jelentkezni kiadóhivatalunkban. (108)

Bejárónő egész napra állást keres. Cím a kiadóhivatalban. (147)

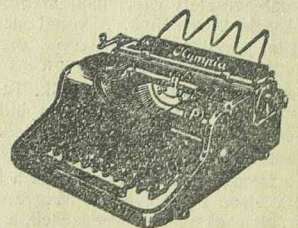
Vétel, eladás

Komoly vevők részére családi és üzleti házakat keresek. »PROMPT» ingatlanforgalmi iroda, Braşov, Str. Regele Mihai 20. (47)

Társadalmi-lexikont megvételre keresek. Cím a kiadóhivatalban. (143)

A Szentkereszt Temetkezési Egyesület felhívja tagjait, hogy jogaik elvesztésének elkerülése végett, hátrálékos tagsági díjaikat haladéknélkül fizessék be a Szent János utca 6 sz. alatti egyesületi irodába.

Ifj. Tódor János

író-címző-számoló-könyvelő-sokszorosító-gépjavitó szakmühelye — új gépek lerakata
BRAŞOV, Str. Reg. Carol 31 (volt „Olimpia”) TELEFON 29-47

2-3 szobás modern lakást

keresek. Cimeket a kiadóba kérek, vagy 20-30 telefon-szám alatt

Bármilyen hirdetést

eredeti díjazás szerint vessz fel lapunk részére

háromszékmegyei

megbizottunk: Zeke László, Sepsiszentgyörgy, Teleki Pál u. 4 („Dolgozók Szava” nyomda) Telefonszám 59